

سنجش کیفیت بیان مسئله پژوهشی: پژوهشی آمیخته در طراحی نشانگرها و ارزیابی تطبیقی در مطالعات علوم رفتاری

پری فهندژ سعدی^۱، کیوان صالحی^۲

چکیده

بیان مسئله به مثابه سنگ بنای پژوهش، با ترسیم دقیق شکاف دانشی بین وضعیت موجود و مطلوب، مسیر تمامی تلاش‌های پژوهشی را جهت‌دهی می‌کند. با این حال، شواهد نشان می‌دهد این بخش حیاتی، به‌رغم نقش محوری و زیربنایی در هدایت و رواسازی پژوهش، مورد غفلت نظام‌مند قرار گرفته و تدوین نظام نشانگرهای سنجش و ارزیابی ساختاریافته‌ای از کیفیت آن انجام نشده است. بدین منظور با استفاده از پژوهش روش‌های آمیخته اکتشافی تلاش گردید تا ضمن شناسایی نشانگرهای سنجش کیفیت بیان مسئله پژوهش، به ارزیابی وضعیت موجود در پایان‌نامه‌های حوزه علوم رفتاری پرداخته شود. در بخش اول، ۵۰ سند مرتبط شناسایی و مطالعه شد و چارچوب نشانگر مبتنی بر ۶۰ نشانگر و ۱۱ ملاک، تنظیم گردید. در بخش دوم، کیفیت رعایت نشانگرها در ۳۲ پایان‌نامه ارزیابی شد. ارزیابی پایان‌نامه‌ها به ترتیب بالاترین تا پایین‌ترین میزان رعایت، به ملاک ارتباط با اهداف پژوهش با ۷۱/۳۲٪، ملاک محدودیت و تمرکز با ۶۴/۵٪، وضوح و شفافیت بیان مسئله (۵۴/۹٪)؛ اهمیت و ضرورت بیان مسئله (۵۲٪)؛ مبتنی بر شواهد و مطالعات پیشین (۵۰/۹٪)؛ منطقی و توجیه علمی داشتن (۵۰/۷٪)؛ قابلیت آزمون و اجرای عملیاتی (۴۸/۵٪)؛ اصالت بیان مسئله (۴۸/۴٪)؛ بیان ارتباط بین مفاهیم اصلی پژوهش

۱. دانشجوی دکتری روان‌شناسی تربیتی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران. رایانامه: pari.fahandezh@ut.ac.ir

۲. دانشیار، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)، رایانامه: keyvansalehi@ut.ac.ir

(۴۳/۳)؛ پشتیبانی از پژوهش‌های آینده (۴۲/۲)، انعکاس، ریشه‌یابی و شکاف (خلاء) علمی و پژوهشی (۳۷/۵) اختصاص دارد. تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد که از میان ۶۰ نشانگر، تنها یک نشانگر (معادل ۲٪)، به‌طور معناداری در سطح «اتسلط» رعایت شده است. بررسی ۳۲ سند منتخب نشان می‌دهد که هیچ یک از این اسناد در رعایت نشانگرها به «حد تسلط» دست نیافتند. این میزان بالا از عدم رعایت نشانگرهای اساسی بیان مسئله، ضرورت توجه به این موضوع و آموزش نشانگرهای کیفیت تدوین بیان مسئله پژوهش به‌طور ویژه در دروس روش‌های تحقیق و کاربرگ‌های ارزیابی مستندات پژوهشی را به‌وضوح نمایان می‌سازد. یافته‌های این مطالعه زمینه‌ساز ارتقای آگاهی دانشجویان و ارزیابان در نگارش بیان مسئله علمی است. در نهایت، راهکارهایی برای بهبود کیفیت نگارش دانشگاهی ارائه گردید.

کلیدواژه‌ها: نگارش علمی، بیان مسئله و ارائه پژوهش‌ها، پایان‌نامه‌ها، ارزیابی کیفیت پژوهش و علوم رفتاری.

**Assessing Research Problem Statement Quality:
A Mixed – Methods Exploration of Indicators Development and
Comparative Evaluation in Behavioral Studies**

Pari Fahndezh Saadi¹, Dr. Keyvan Salehi²

Abstract

The problem statement, as the cornerstone of research, directs the trajectory of all scholarly endeavors by precisely delineating the knowledge gap between current and desired states. However, evidence indicates that this critical component—despite its foundational role in guiding and validating research has been systematically neglected. Neither a framework of measurable indicators for its assessment nor a structured evaluation of its quality in behavioral science studies has been developed. To address this, a mixed – methods exploratory design was employed. This study aimed to identify quality assessment indicators for research problem statements and evaluate their current application in behavioral science theses. Purposive sampling with inclusion/exclusion criteria was applied to domestic and international databases. Phase One identified and analyzed 50 relevant documents, resulting in a framework of 60 quality indicators categorized into 11 criteria. Phase Two assessed adherence to these indicators in 32 theses. Evaluation revealed the highest and lowest rates of indicator adherence per criterion were: 'Alignment with Research Objectives' (71.32%) and 'Scope Limitation and Focus' (64.5%). Other criteria adherence rates were: Clarity and Transparency (54.9%); Significance and Necessity (52%); Evidence and Literature Basis (50.9%); Logical and Scientific Justification (50.7%); Testability and Operational Feasibility (48.5%); Originality (48.4%); Articulation of Conceptual Relationships (43.3%); Support for Future Research (42.2%); Reflection, Root-Cause Analysis, and Identification of Scientific/Research Gaps (37.5%). Data analysis showed that among the 60 indicators, only one ('Direct Alignment with Research Objectives') demonstrated significant adherence at the 'Mastery' level ($\geq 85\%$). Statistical analysis of the 32 theses confirmed none achieved mastery-level adherence across all indicators. The widespread neglect of key problem statement criteria highlights the need to integrate them into research

-
1. PhD student in Educational Psychology, Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Tehran, Tehran, Iran. Email: pari.fahandezh@ut.ac.ir
 2. Associate Professor, Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Tehran, Tehran, Iran. (Corresponding author), Email: keyvansalehi@ut.ac.ir

training and evaluation, improving academic writing standards. This study enhances students' and evaluators' awareness of scientific problem formulation, offering academic writing improvement strategies.

Keywords: scientific writing, Problem Statement and presentation of researchs, theses, research quality assessment, and behavioral sciences.

مقدمه

توجه به کیفیت پژوهش و رعایت اصول آن از عوامل اساسی در بنیان گذاری هر نوع تحقیق به شمار می رود و جایگاه علمی یک پژوهش نیز از طریق همین کیفیت قابل ارزیابی است (آنکوما و آفول، ۱، ۲۰۱۹). کیفیت و پایداری به اصول پژوهشی، نشان دهنده اهمیت و ارزشمندی تحقیق به عنوان پایه و اساس تحقیقات بعدی است (هارسور ۲ و همکاران، ۲۰۲۲). با توجه به مطالعات انجام شده در حوزه مرجعیت علمی (قربانخانی و صالحی، ۱۴۰۱)، خلق دانش (قربانخانی و صالحی، ۱۳۹۹) و نشاط و پویایی علمی (محمدزاده و صالحی، ۱۴۰۲)، می توان دریافت که کشورهای توسعه یافته در عرصه علم و پژوهش، دانش و فنون را صرفاً از طریق آموزش و یادگیری مستقیم کسب نکرده اند؛ بلکه پژوهش به عنوان عامل اصلی پیشرفت و تداوم توسعه علمی امروز مطرح است (علیشیری و همکاران، ۲۰۱۰). پژوهش، به عنوان ابزاری کلیدی برای توسعه و پیشرفت در بسیاری از حوزه ها، جایگاه ویژه ای در جوامع امروزی دارد. رعایت اصول پژوهشی نیز مهم ترین بخش انجام تحقیقات است، چرا که هدف های تحقیق بر اساس این اصول شکل می گیرند (آنکوما و آفول، ۳، ۲۰۱۹). در سال های اخیر، مطالعات علوم رفتاری به عنوان حوزه ای چندرشته ای نقش مؤثری در علوم انسانی و اجتماعی ایفا کرده است. این حوزه به بررسی رفتارها، واکنش ها و نگرش های انسانی در زمینه هایی مانند روان شناسی، جامعه شناسی، علوم تربیتی، علوم اجتماعی و سلامت عمومی می پردازد (سپهی و همکاران، ۱۴۰۱). اهمیت مطالعات علوم رفتاری در حل مشکلات مختلف، غیرقابل انکار است. یکی از اهداف اصلی دانشگاه ها تربیت پژوهشگران است و به همین دلیل، پژوهش ها و تحقیقات انجام شده به عنوان منابع ارزشمند مطرح می شوند که در پایان تحصیلات تکمیلی باید طبق آیین نامه های مشخص ارائه گردند (امیری و همکاران، ۱۴۰۲). پژوهشگری که اصول صحیح نگارش را رعایت می کند، مسیر پژوهش های بعدی را برای دیگران هموار می سازد. نگارش پایان نامه و مقالات استخراج شده از آن، تمرینی عملی در آموزش روش شناسی پژوهش است که علاوه بر ترویج نوشتار علمی، تفکر نقادانه را نیز تقویت می کند و برای

1. Ankomah & Afful
2. Harsoor SS
3. Ankomah & Afful

دانشجویان علاقه‌مند به پژوهش، فرصتی ارزشمند به شمار می‌آید (هارسور ۱ و همکاران، ۲۰۲۲). امروزه، با گسترش فرایندهای پژوهشی، دانشجویان می‌توانند به راحتی در زمینه تخصصی خود تمرین عملی انجام داده و مهارت‌های نگارش صحیح را فراگیرند (جالیفیر ۲ و همکاران، ۲۰۱۱). نگارش پایان‌نامه‌ها، مقالات و پژوهش‌های مختلف باید بر اساس اصول، ملاک‌ها و معیارهایی انجام شود که توسط داوران مورد نظارت و تأیید قرار می‌گیرند (آتارد و ایرلی ۳، ۲۰۱۸). پایان‌نامه‌ها به طور مستقیم با تولید دانش جدید مرتبط هستند و دانشجویان از طریق پژوهش‌های خود می‌توانند به سوال‌های علمی نوین پاسخ دهند که این امر به گسترش دانش کمک می‌کند (والز و فیک ۴، ۲۰۲۰). یک پایان‌نامه یا مقاله اصیل، به صورت استدلالی و مبتنی بر شناسایی شکاف‌های موجود در دانش و تحقیقات پیشین نوشته می‌شود. آگاهی دانشجویان از این شکاف‌های پژوهشی و تسلط بر ساختار صحیح نگارش، به آن‌ها کمک می‌کند تا آثار پژوهشی با کیفیت بالاتری ارائه دهند (نیمه‌چی سالم ۵ و همکاران، ۲۰۱۶). در ایالات متحده آمریکا، پژوهش ۶ به عنوان جستجوی نظام‌مند و هدفمند برای توسعه یا مشارکت در دانش عمومی تعریف شده است؛ اگر این تعریف به عنوان مبنای تحقیقات در ایران نیز پذیرفته شود، می‌توان به بهبود کیفیت پژوهش‌ها امیدوار بود؛ با این حال، به نظر می‌رسد، در حال حاضر نظام‌های ارزیابی دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی در ایران، توجه کافی به این نکات ندارند و پژوهش بیشتر به منظور چاپ مقاله و ارتقای شغلی انجام می‌شود تا پیشبرد علم (پاشایی و همکاران، ۱۴۰۲؛ مقتدری و صنعتی‌نیا، ۱۳۸۹). دانشگاه‌های ایرانی با چالش‌های متعددی در حوزه نگارش علمی مواجه‌اند (شیردل و همکاران، ۱۴۰۲)، که از جمله آن‌ها می‌توان به ضعف مهارت دانشجویان و اعضای هیئت علمی در انجام پژوهش، آموزش ناکافی اصول و ملاک‌ها و معیارهای نگارش پایان‌نامه و مقاله، سلیقه‌ای عمل کردن اساتید و دانشگاه‌ها بر اساس محیط، تجربه، رشته تحصیلی و اطلاعات محدود، کپی‌برداری، عدم توجیه اهمیت پژوهش و عدم به کارگیری نتایج پژوهش‌ها در پیشرفت علم اشاره کرد (بنی‌طالبی، ۱۳۹۵)؛

1. Harsoor SS
2. Jalilifar
3. Attard
4. Was walez fick
5. Nimehchisalem et al
6. Research

نیلی و همکاران، ۱۳۸۶؛ علی شیری و همکاران، ۱۳۸۹؛ آصف‌زاده، ۱۳۸۷). بنابراین، نظارت دقیق بر پژوهش برای پژوهشگران باتجربه و تازه‌کار بسیار حیاتی و ارزشمند است (آزوآوا و همکاران، ۲۰۲۰). یکی از بخش‌های مهم پژوهش‌ها و مقالات علمی که نقش تعیین‌کننده‌ای در جهت‌دهی تحقیقات دارد، بیان مسئله ۲ پژوهشی است. این بخش در عصر حاضر نسبت به گذشته توجه بیشتری یافته و به عنوان یکی از اجزای کلیدی پژوهش‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرد (آلیمیسس، ۳، ۲۰۱۳). بیان مسئله، بخشی است که در آن پژوهشگر به توصیف دقیق مشکل یا مسئله‌ای می‌پردازد که قصد بررسی آن را دارد. این بخش باید به روشنی مشخص کند مسئله تحقیق چیست، چرا اهمیت دارد (آزوآوا و همکاران، ۲۰۲۰) و چه شکاف‌هایی در دانش موجود وجود دارد که نیازمند پژوهش است (کرسول، ۴، ۲۰۱۸). به گفته بوث ۵ و همکاران (۲۰۱۶)، یک بیان مسئله قوی نه تنها مشکل اصلی تحقیق را تشریح می‌کند، بلکه دلایل اهمیت آن را از دیدگاه‌های علمی، اجتماعی یا عملی نیز توضیح می‌دهد. همچنین، کومر ۶ (۲۰۱۹) تأکید می‌کند که بیان مسئله باید با شواهد و مستندات علمی پشتیبانی شود تا ضرورت انجام تحقیق برای مخاطبان به‌خوبی توجه گردد. در نهایت، یک بیان مسئله با کیفیت باید مشخص و روشن باشد (کومر، ۲۰۱۹) و از ابهام و کلی‌گویی پرهیز کند (آنکومه آفول، ۲۰۱۹). براساس شواهد علمی و داده‌های معتبر، این بخش باید با استفاده از منابع علمی معتبر به توجیه مسئله پژوهش پردازد (پاشایی و همکاران، ۱۴۰۲). همچنین، اهمیت و ضرورت انجام تحقیق را به گونه‌ای روشن بیان کند تا نشان دهد چرا پرداختن به این موضوع از نظر علمی و کاربردی حائز اهمیت است. در این راستا، لازم است شکاف‌های موجود در پیشینه نظری پژوهش شناسایی و تبیین شود (پانچ، ۲۰۱۴) تا مشخص گردد که کدام جنبه‌ها یا سوال‌های پژوهشی تاکنون به طور کامل مورد بررسی قرار نگرفته‌اند. در نهایت، این بخش باید به طور مستقیم با اهداف و سوالات تحقیق مرتبط باشد و ارتباط منطقی و روشنی میان مسئله تحقیق، اهداف و فرضیه‌های پژوهش برقرار کند (پانچ، ۷، ۲۰۱۴). برای بیان مسئله

1. Azouaou
2. Problem Statement
3. Alimisis
4. Crwsul
5. Booth
6. Kumer
7. Punch

پژوهش، لازم است ابتدا به طور دقیق و مبتنی بر شواهد علمی، خلأها و کمبودهایی را که در مطالعات پیشین شناسایی کرده‌ایم، مطرح کنیم. این کار به ما کمک می‌کند تا نشان دهیم پژوهش ما بر چه نیاز یا مسئله‌ای متمرکز است و چه ارزش افزوده‌ای نسبت به تحقیقات قبلی دارد. بیان مسئله باید به دور از کلی‌گویی، کلیشه‌پردازی یا شعارزدگی باشد و بر پایه داده‌ها و یافته‌های پژوهشی معتبر استوار گردد تا اهمیت و ضرورت انجام پژوهش به روشنی برای خواننده آشکار شود (بلوکر، ۱۹۹۸، و اس والز و فیک، ۲۰۲۰). فردی که توانایی تحلیل دقیق مسئله پژوهشی و نگارش صحیح بیان مسئله را داشته باشد، این مهارت به او کمک می‌کند تا پژوهشی اصیل‌تر و با کیفیت‌تر را به سرانجام رساند. چنین توانمندی‌ای، انگیزه و ظرفیت لازم را برای پیشرفت و موفقیت در حوزه‌های مختلف پژوهشی فراهم می‌آورد (بلوکر، ۱۹۹۸).

بیان مسئله ساختار یافته نه تنها علاقه خوانندگان به مقالات پژوهشی را افزایش می‌دهد، بلکه تحقیقاتی که به مسائل جدید و مرتبط می‌پردازند، می‌توانند به توسعه بدنه دانش نیز کمک کنند (سولز و فیک^۲، ۲۰۱۲). فرایند بیان مسئله در سطوح مختلف، بهبود کیفیت پژوهش‌ها، افزایش بهره‌وری مقالات و پایان‌نامه‌ها را تضمین می‌کند و به پژوهشگران در اتخاذ تصمیمات مؤثر برای ادامه مسیر تحقیق یاری می‌رساند. در واقع، نگارش صحیح بیان مسئله، چالش‌ها و تهدیدهای پژوهش را به فرصت تبدیل می‌کند (سولز و فیک، ۲۰۲۰). علاوه بر این، یک بیان مسئله استاندارد در سایر حوزه‌های پژوهش نیز کاربرد دارد؛ برای مثال، به پژوهشگران کمک می‌کند روش تحقیق مناسب را انتخاب کنند و گام‌های هدفمندی به سوی دستیابی به اهداف پژوهش بردارند (لتیس بردین^۳ و همکاران، ۲۰۲۱). بنابراین، بیان مسئله، به عنوان مهم‌ترین بخش مقاله پژوهشی، مدخلی کلیدی در پژوهش علمی محسوب می‌شود که ضمن کمک به معنادارسازی ساختار تحقیق (لتیس بردین و همکاران، ۲۰۲۱)، نقش اساسی در معرفی تحقیق ایفا می‌کند (زین‌الدین و شاری^۴، ۲۰۱۷). تدوین یک بیان مسئله با کیفیت، برای بسیاری از دانشجویان دوره‌های کارشناسی، کارشناسی ارشد و حتی دکتری چالش برانگیز است؛ چرا که نگارش علمی، فرهنگی ویژه با اصول و قواعد خاص خود

1. Bolker
 2. Swales & Feak
 3. Lertyosbordin
 4. Zainuddin & Shaari

دارد (آنکومه و آفول، ۲۰۱۹). از بُعد نظری، مقاله پژوهشی یک ژانر دانشگاهی است و بیان مسئله نیز به عنوان بخشی از آن، زیرمجموعه‌ای از همین ژانر محسوب می‌شود. ژانرها رویدادهای ارتباطی هدفمند، مرحله به مرحله و ساختاریافته‌اند که با استفاده از ویژگی‌های زبانی متناسب، به هدف ارتباطی خاص خود دست می‌یابند (بوث و همکاران، ۲۰۱۶). در این چارچوب، هدف ژانر «بیان مسئله»، شناسایی، تبیین و انتقال مسئله‌ای است که پژوهش در پی حل آن است (جاليفر و همکاران، ۲۰۱۱). استفاده از بیان مسئله استاندارد، سنگ بنای توسعه پژوهش‌های اثربخش محسوب می‌شود. آشنایی با ویژگی‌های کلیدی یک بیان مسئله مطلوب، پژوهشگران را در طراحی نظام‌مند مطالعات یاری می‌کند و ابزاری کارآمد برای مواجهه با چالش‌های پژوهشی فراهم می‌آورد (دنیز^۱ و همکاران، ۲۰۱۷). یک بیان مسئله استاندارد با مشخص کردن دقیق شکاف دانش، زمینه را برای ارائه راه‌حل‌های نوآورانه و پیشبرد مرزهای علم هموار می‌سازد. در یک تقسیم‌بندی مناسب، بیان مسئله مطلوب برای پژوهش‌های آینده باید چند ویژگی اساسی داشته باشد. نخست، لازم است موضوعات جدیدی معرفی شوند که در پژوهش‌های پیشین کمتر به آن‌ها پرداخته شده و می‌توانند زمینه‌ساز تحقیقات تازه باشند. همچنین، بیان مسئله باید رویکردها و دیدگاه‌های متفاوتی را برای بررسی مسائل موجود پیشنهاد دهد تا زوایای جدیدی از موضوع آشکار شود یا چالش‌های قبلی با روش‌های نوین مورد بررسی قرار گیرند. علاوه بر این، گسترش یا بازنگری نظریه‌های پیشین با توجه به یافته‌های جدید نیز اهمیت دارد، چرا که می‌تواند به تعمیق فهم از موضوع مورد مطالعه کمک کند. شناسایی مسائل پژوهشی بیشتری که هنوز نیازمند بررسی و تحلیل هستند و در پژوهش‌های قبلی کمتر مورد توجه قرار گرفته‌اند، از دیگر ویژگی‌های یک بیان مسئله مطلوب است. همچنین، مشخص کردن شاخص‌ها و ملاک‌های مرتبط با موضوع می‌تواند به غنای پژوهش بیفزاید. در نهایت، ارائه توصیه‌ها و پیشنهادهایی برای انجام پژوهش‌های آینده و ادامه مسیر تحقیق در این حوزه، بیان مسئله را هدفمند، روشن و کاربردی می‌سازد و مسیر پژوهش‌های بعدی را مشخص‌تر می‌کند (بلوکر^۲، ۱۹۹۸ و اس‌والز و فیک، ۲۰۲۰).

1. Deniz
2. Bolker

مبانی نظری و پیشینه

بیان مسئله در پژوهش با عناوین مختلفی مانند مسئله، مشکل، بحران و ابربحران شناخته می‌شود (گیسبرت و چاپارو، ۲۰۱۷). مسئله به عنوان هسته اصلی پژوهش، چالش یا خلأیی است که پژوهشگر برای رفع آن تلاش می‌کند و معمولاً با کمبود اطلاعات، منابع یا موانع پیچیده همراه است (گیسبرت و چاپارو، ۲۰۱۷؛ کاترین کارمان، ۲۰۱۸). این مفهوم بر دو ویژگی تازگی و چالش‌آفرینی تأکید دارد، به طوری که راه‌حل مشخصی برای آن وجود ندارد و نیازمند تحلیل دقیق است (هولث، ۲۰۰۸). دوک (۲۰۱۸) مسئله را ناتوانی در رسیدن به یک هدف تعریف می‌کند، در حالی که بلوکر (۱۹۹۸) آن را ایده‌ای خلاقانه از ناخودآگاه می‌داند. مشکل نسبت به مسئله ساده‌تر است، فوریت کمتری دارد و تأثیر محدودی بر سیستم می‌گذارد (رمرو و همکاران، ۲۰۱۷). بحران وضعیتی بی‌ثبات است که تعادل یک سیستم را مختل می‌کند و در صورت گسترش به ابربحران تبدیل می‌شود که پیامدهای بلندمدت و پیچیده‌تری دارد (حیدری و همکاران، ۱۳۹۶). بیان مسئله در مبانی نظری پژوهشی با سطوح مختلفی از مفاهیم و چالش‌ها شامل مسئله^۲، مشکل^۳، معضل^۴، بحران^۵ و ابربحران^۶ شناخته می‌شود (گیسبرت و چاپارو، ۲۰۱۷). مسئله به عنوان سنگ بنای هر پژوهش، بیانگر خلأ دانشی است که پژوهشگر با شناسایی موانعی چون کمبود اطلاعات و منابع، در پی برطرف کردن آن برمی‌آید (گیسبرت و چاپارو، ۲۰۱۷؛ کاترین کارمان، ۲۰۱۸). این مفهوم با دو ویژگی کلیدی تازگی (عدم سابقه مواجهه) و چالش‌آفرینی (عدم وجود راه‌حل مشخص) تعریف می‌شود (هولث، ۲۰۰۸). از دیدگاه دوک^۱ (۲۰۱۸) مسئله زمانی شکل می‌گیرد که فرد در رسیدن به هدف مورد نظر ناتوان باشد، در حالی که بلوکر (۱۹۹۸) آن را فرایندی خلاقانه و برآمده از ناخودآگاه می‌داند. در مقابل، مشکل دارای درجه اهمیت و فوریت کمتری است و معمولاً تأثیرات محدود و

1. Gisbert & Chaparro
2. The problem
3. Issue
4. Dilemma
5. Crisis
6. Mega- crisis
7. Gisbert & Chaparro
8. Kathryn Carman
9. Holth
10. Duke

کوتاه مدتی ایجاد می کند (رمرو^۱ و همکاران، ۲۰۱۷). معضل، دوراهی با گزینه های متضاد، است که هر انتخاب تبعات اخلاقی یا عملی خاصی دارد. در سطح بالاتر، بحران به وضعیتی اشاره دارد که ثبات سیستم را با تغییرات بنیادین مواجه می سازد (دهخدا، ۱۳۷۷؛ حیدری و همکاران، ۱۳۹۶). تشدید بحران در ابعاد گسترده تر به شکل گیری ابربحران می انجامد که پیامدهای عمیق تر و بلندمدت تری به همراه دارد. این سلسله مراتب مفهومی، چارچوبی روشن برای درک و تحلیل چالش های پژوهشی فراهم می آورد. برای ایجاد درک بهتر از این مفاهیم و ارتباط بین آنها، مثالی ارائه می شود: تصور کنید نظام آموزشی منطقه ای با «شکایات مبهم معلمان درباره بی انگیزگی دانش آموزان» (مشکل کلی) مواجه است؛ به جای تبدیل این نشانه ها به «مسئله پژوهشی منظم» (مثلاً تحلیل علل و عوامل روان شناختی یا روش شناختی)، مسئولان از آن چشم پوشی کرده یا آن را مسئله عادی مدارس قلمداد کنند. غفلت از انجام پژوهش نظام مند برای علت یابی، ممکن است بعد از مدتی، وضعیت را به «معضل» تناقض بین «کاهش ساعت دروس تخصصی برای افزودن برنامه های شاد» و «حفظ حجم محتوای آموزشی» انجامد. در صورت ادامه کم توجهی ها، ممکن است پس از دو سال، این معضل به «بحران» افت ۳۵ درصدی نمرات ملی یا افزایش ۵۰ درصدی ترک تحصیل در مناطق محروم تبدیل شود. در مرحله بعد، محتمل است با مهاجرت ۴۰ درصدی از معلمان مجرب به مدارس خصوصی یا شکل گیری نسل گمشده آموزشی با شکاف مهارتی ۷ ساله نسبت به استانداردهای جهانی، «ابربحران» رخ دهد. این سقوط زنجیره وار - که ریشه در «عدم توجهی کافی و به موقع برای تبدیل مشکل اولیه به مسئله پژوهشی» داشت - نشان می دهد که کم توجهی یا بی توجهی به نشانه های مبهم آموزشی، می تواند به مخاطراتی جدی تر تبدیل شود که بازسازی آن نسل ها زمان می برد. تنوپیر^۲ و همکاران (۱۹۶۶) در یک تقسیم بندی صورت گرفته از بیان مسئله بیان کردند که مسئله می تواند به صورت های قیاسی و اکتشافی بیان شود.^۳ مسئله قیاسی^۴ روشی است که در آن پژوهشگر از قیاس و مشابهت ها برای بیان مسئله استفاده می کند. در این روش، مسئله جدید با مسئله مشابه قبلی مقایسه شده و سپس بیان می شود. مسئله اکتشافی^۵ مسئله در این روش، از طریق

1. Romero
2. Tenopyr
3. Deductive Problem Statement Vs. Exploratory Problem Statement
4. The deductive Problem
5. Exploratory Problem

استدلالاتها و روش‌های خلاقانه بیان می‌شود. به عبارت دیگر، دو رویکرد متمایز «قیاسی» (جزء → کل) و «استقرایی» (کل → جزء) در بیان مسئله، نقش بنیادینی در جهت‌دهی به پژوهش‌های علوم رفتاری ایفا می‌کنند. تمایز بنیادین بین دو رویکرد در جهت حرکت شناختی نهفته است: قیاسی با عبور از کلان‌نظریه‌ها به خردنمونه‌ها، به دنبال اعتباربخشی به دانش موجود است؛ در حالی که استقرایی با گذر از جزئیات میدانی به کلان‌نظریه‌ها، به خلق دانش نوین می‌پردازد. انتخاب آگاهانه هر رویکرد، مستلزم توجه به بلوغ نظریه‌های موجود (برای قیاسی) یا پیچیدگی پدیده ناشناخته (برای استقرایی) است. این دو گانگی نه تقابل، بلکه مکمل بودن روش شناختی را نمایندگی می‌کند. به دیگر سخن، رویکرد قیاسی با اتکا به چارچوب‌های نظری موجود (مانند نظریه خودتعیین‌گری)، فرضیه‌ها را برای آزمون در نمونه‌های خاص استخراج می‌کند و عمدتاً با روش‌های کمی (پیمایش، همبستگی، آزمایش) همراه است. در مقابل، رویکرد استقرایی از مشاهدات میدانی (مانند الگوی ترک تحصیل در بحران) آغاز شده، به کشف الگوهای نوظهور و تولید نظریه‌های جدید می‌پردازد و ذاتاً با روش‌های کیفی (نظریه زمینه‌ای، پدیدارشناسی، قوم‌نگاری) سازگار است. پژوهش‌های آمیخته با تلفیق استقرا (کشف عمیق پدیده) و قیاس (آزمون گسترده فرضیه)، به اعتباربخشی و غنا بخشیدن به یافته‌ها کمک می‌کنند. انتخاب هوشمندانه بین آنها مستلزم توجه به پیچیدگی مسئله، بلوغ نظریه‌های موجود و هدف نهایی پژوهش (تأیید روابط علی یا کشف فرایندهای پنهان) است. کراوز^۱ و همکاران (۲۰۱۴) درباره اهمیت وضوح در بیان مسئله تحقیقاتی انجام داده و پژوهش آن‌ها نشان داد که وضوح و دقت در بیان مسئله، کیفیت پژوهش را بهبود می‌بخشد. هم‌چنین بیان کردند بیان مسئله‌ای که به درستی تدوین شده باشد، به محققان کمک می‌کند تا چارچوب نظری قوی‌تری برای تحقیق خود ایجاد کنند. ویلیامز^۲ (۲۰۲۰) به بررسی رابطه بین بیان مسئله و روش‌شناسی پژوهش پرداخته و به این نتیجه رسید که بیان مسئله تأثیر مستقیمی بر انتخاب روش تحقیق دارد. پژوهش‌هایی که بیان مسئله دقیق و مشخص دارند، در طراحی فرضیه‌ها و انتخاب ابزارهای جمع‌آوری داده موفق‌تر عمل می‌کنند. براون^۳ و همکاران (۲۰۱۵) به بررسی

1. Krause
2. Williams
3. Brown

تأثیر یک بیان مسئله قوی بر پذیرش مقالات علمی پرداختند و ذکر کردند که مقالاتی که دارای بیان مسئله قوی و منسجم بودند، نرخ پذیرش بالاتری در مجلات علمی داشتند. سردبیران مجلات پژوهشی تأکید داشتند که بیان مسئله باید دارای سه عنصر کلیدی مشکل، شکاف پژوهشی، و اهمیت تحقیق باشد. هارمون^۱ (۲۰۱۲) در مطالعه خود بیان مسئله دقیق را به عنوان یکی از عوامل اصلی موفقیت پژوهش‌ها معرفی کرده است. بیان مسئله ضعیف یا مبهم می‌تواند باعث شود که پژوهشگر نتواند اهداف پژوهش را به طور شفاف تعیین کند و در نتیجه، مسیر تحقیق به سمت اشتباه هدایت شود. نتایج مطالعه اونگوبیزی و لیچ^۲ (۲۰۱۸) نشان داد که پژوهش‌هایی که بیان مسئله آن‌ها مبتنی بر پرسش‌های عملی و ملموس (مثلاً حل مشکلات میدانی) است، معمولاً از روش‌های تحقیق کیفی بهره می‌برند، در حالی که پژوهش‌هایی که بیان مسئله آن‌ها جنبه‌های نظری بیشتری دارند (مثلاً آزمون فرضیه‌ها)، تمایل به استفاده از روش‌های کمی دارند. تأثیر کیفیت بیان مسئله بر گزاره‌های مسئله تحقیق شامل اهداف، سؤال‌ها و فرضیه‌ها تحقیق، یکی دیگر از ابعاد مهم در تحقیق است که در این مطالعه، ارتباط بین بیان مسئله و گزاره‌های مسئله تحقیق مورد بررسی قرار گرفته است؛ پژوهشی که توسط تامپسون^۳ (۲۰۱۹) و همکاران منتشر شد، به این نکته اشاره کرده است که بیان مسئله نه تنها بر روش تحقیق، بلکه مستقیماً بر اهداف تحقیق و طرح فرضیه‌ها و سؤال‌ها تأثیر می‌گذارد. آن‌ها در تحقیق خود نشان دادند که فرضیه‌های پژوهش باید مستقیماً از مسئله تحقیق استخراج شوند و این تنها زمانی امکان‌پذیر است که بیان مسئله به درستی تدوین شده باشد. همچنین، هرچه بیان مسئله مشخص‌تر باشد، اهداف تحقیق نیز واضح‌تر و معین‌تر می‌شوند. نیکنام و همکاران (۱۳۹۲) در کتاب اصول نگارش در پژوهش‌های علمی به تفصیل توضیح می‌دهند که یک بیان مسئله نامشخص یا مبهم می‌تواند فرایند تحقیق را با مشکلات بسیاری مواجه کند. در این کتاب، تأکید شده است که بیان مسئله باید با توجه به شکاف‌های موجود در دانش فعلی و ضرورت تحقیق نوشته شود. محسنی و همکاران (۱۳۹۶) در کتاب تحقیق و نگارش مقالات علمی به طور خاص به بیان مسئله و تبیین ساختار آن پرداختند. خادمی و همکاران (۱۳۹۴) در مابانی روش‌شناسی تحقیق در علوم انسانی تأکید دارند که

1. Harmon
2. Onwuegbuzie & Leech
3. Thompson

بیان مسئله باید به گونه‌ای باشد که ارتباط آن با موضوعات تحقیقاتی دیگر و زمینه‌های علمی مختلف روشن باشد. منصوری و همکاران (۱۳۹۹) به بررسی مراحل مختلف تحقیق علمی از جمله بیان مسئله می‌پردازند و اهمیت تعریف دقیق و صحیح مسئله تحقیق را مورد تأکید قرار داده و اذعان می‌دارند که یک بیان مسئله قوی و واضح می‌تواند پایه‌گذار فرضیه‌های پژوهش باشد و در نتیجه روند تحقیق را به سمت پاسخ به سؤالات پژوهشی هدایت کند. رحیمی و همکاران (۲۰۱۸) به اهمیت پیوند دادن بیان مسئله به نیازهای واقعی جامعه و ارتباط آن با اهداف تحقیق اشاره کرده‌اند. آن‌ها تأکید دارند که بیان مسئله باید نه تنها به شکاف‌های علمی اشاره کند، بلکه باید ضرورت انجام تحقیق را نیز به‌طور روشن بیان کند. در نتیجه بیان مسئله باید به صورت کاملاً واضح بیان شده و بتواند خلأ موجود را به درستی بیان و تفسیر نماید. گرچه شیوه نوشتن بیان مسئله پژوهشی بستگی زیادی به موضوع مورد مطالعه و هدف پژوهش دارد، با این وجود رعایت برخی نکات سبب می‌شود که بتوان بیان مسئله بهتری را طرح کرد. در نوشتن بیان مسئله پژوهشی، مهم است که مخاطبان موردنظران را به‌دقت تعیین کنید تا از خلأ و شکاف موجود کاسته شود و پیام شما به‌درستی به دست مخاطبان برسد. مخاطبان مطالعه شما می‌توانند دانشجویان، اساتید، پژوهشگران و حتی عموم مردم باشند. در کنار استفاده از واژگان تخصصی، از جملات روان و قابل فهم برای همه مخاطبان استفاده شود تا پیام به‌درستی منتقل شود و محتوا باید با ملاک‌های علمی و پژوهشی جامعه تطابق داشته باشد (لیدی و اومراد^۱، ۲۰۱۵). پرواضح است اگر بیان مسئله پژوهش سنجیده بیان و طراحی شده باشند، بخش‌های دیگر پژوهش نیز به خوبی سازماندهی شده و کاملاً می‌تواند برای دیگران الهام‌بخش و منشأ استفاده فراوان باشد (عدالت‌نژاد، ۱۴۰۰). میزان توجه پژوهشگر به ارائه بیان مسئله عالمانه، پژوهشگرانه، مفید، مبتنی بر اصل پژوهش از بالاترین ملاک‌های ارزیابی پژوهش است؛ زیرا خوب و سنجیده بودن همین بیان مسئله است که مبین خوب و سنجیده بودن موضوع پژوهش، اهداف و فرضیه‌ها یا سؤالات و نتایج پژوهش است. بنابراین وقتی بیان مسئله پژوهشی موثق باشد، قسمت‌های دیگر پژوهش نیز موثق و قابل اعتماد خواهند بود و دیگران و مسئولین امر می‌توانند با اطمینان خاطر بالایی آن‌ها را به کار گیرند (کراثول^۲،

1. Leedy & Ormrod
2. Krathwohl

۲۰۰۹؛ وونگ^۱، ۲۰۱۶؛ کریمی، شامل و حاجیوند، ۱۳۹۴). همچنین بیان مسئله پژوهشی مانند یک بانک اطلاعاتی بوده که از تکراری بودن موضوع پژوهش و رویکرد پژوهشی برای پژوهشگران جلوگیری می‌کند و باعث ادامه‌دار شدن پژوهش و جهت‌گیری معنی‌دار آن می‌شود (لیدی و اومراد، ۲۰۱۴). بررسی مقالات و کتب متعدد در حوزه پژوهش نشان داد که تگارش بیان مسئله از ابعاد مختلفی، دارای اهمیت است که برخی موارد در ادامه فهرست شده است: ۱) تعیین مسیر مشخص برای پژوهش‌های آتی به صورت فرصتی برای پژوهشگران در زمینه مورد مطالعه ۲) پرداختن به مسائل و خلأهای باقی‌مانده به این صورت که در برخی موارد، مسئله پژوهش‌ها ممکن است سؤالات جدید را برای پژوهش‌ها آینده ایجاد کنند تا راهکارهای ممکن برای حل آن‌ها ارائه شود. ۳) ارتقای اعتبار علمی مقاله یا پایان‌نامه و اطمینان از مراحل انجام شده در رسیدن به نتایج ۴) آگاهی خوانندگان از موضوعاتی که مورد توجه قرار نگرفته است، عواملی که موانعی را پیش روی ما به وجود آوردند، چه موضوعاتی در گستره پژوهش‌هایمان قرار نگرفتند، چه مطالعاتی باید در ادامه انجام شوند و اینکه چگونه باید گستره پژوهش‌ها آتی را تعمیم داد (بوث و همکاران، ۲۰۱۶). در بسیاری از مطالعات، به انواع مشکلات کیفیت مسئله و بیان آن به عنوان محور اثرگذار در هدایت و جهت‌دهی به ارکان مطالعه اشاره کرده‌اند از جمله نقایص پرتکرار می‌توان، نقص در تعیین هدف، عدم تطابق با نیازها و انتظارات جامعه علمی، عدم اشاره یا تعیین ارتباط با شکاف اصلی پژوهش، کم توجهی به ضرورت تبیین نیازمندی به اطلاعات دسترس‌پذیر، قابلیت آزمون، پشتیبانی از پژوهش‌های آینده، شفافیت و وضوح، عدم ابهامات در متن و اجراء، توجیه علمی، تناسب باهدف اصلی پژوهش، کمک به تحقق اهداف و سایر موارد را فهرست نمود (آنکوما و آفول، ۲۰۱۹؛ دانز و بلاک^۲، ۱۹۹۸؛ کروسول^۳، ۲۰۱۸؛ ریدلی^۴، ۲۰۱۷؛ لاک^۵ و همکاران، ۲۰۱۸؛ آلوسن و ساندبرگ^۶، ۲۰۱۳؛ عدالت‌نژاد، ۱۴۰۰؛ سیلویا^۷، ۲۰۰۷؛ برایمن^۸، ۲۰۱۶؛ رابرتو کرسو^۱ و همکاران، ۲۰۲۰؛

1. Wong
2. Downs & Black
3. Creswell
4. Ridley
5. Locke
6. Alvesson & Sandberg
7. Silvia
8. Bryman

خادمی و همکاران، ۱۳۹۴؛ ویلی^۲، ۲۰۲۱؛ هافل و وارنر^۳، ۲۰۱۵؛ راویچ و ریگان^۴، ۲۰۲۱؛ هارسو و همکاران، ۲۰۲۲؛ پاتون^۵، ۲۰۲۲؛ گیسبرت و چاپارو^۶، ۲۰۲۱؛ تامسون^۷، ۲۰۱۹؛ کاترین کارمان^۸، ۲۰۱۸؛ صالحی، ۱۳۹۴؛ بوث و همکاران، ۲۰۱۶؛ اونگویزی و لیچ، ۲۰۰۵؛ وو^۹، ۲۰۱۸؛ تشکری و تدلی^{۱۰}، ۲۰۲۳؛ آتارد، ۲۰۱۸؛ لاک، ۲۰۱۹؛ کاترین^{۱۱}، ۲۰۲۱؛ برون و همکاران، ۲۰۱۹؛ پیکت و هانلون^{۱۲}، ۲۰۱۹؛ هارمون، ۲۰۲۰؛ پاشایی و همکاران، ۱۴۰۲). گرچه معرفی ویژگی‌ها، اهمیت و جایگاه بیان مسئله پژوهشی با کیفیت و مؤثر، به عنوان یکی از عناصر اساسی در فرایند توسعه دانش در حوزه علوم رفتاری (کو و بوتلر^{۱۳}، ۲۰۲۰)، در مطالعات متعددی مورد تاکید و اشاره قرار گرفته است، اما سنجش کیفیت بیان مسئله به عنوان یک وظیفه حیاتی، چالش‌های زیادی را به همراه دارد. پرواضح است که ایجاد زمینه برای ارتقای درک عمیق‌تر از مفهوم بیان مسئله پژوهشی، شناخت بهتر اهمیت آن‌ها و ارائه راهکارهایی برای افزایش کیفیت با بررسی و تبیین مفهوم و اهمیت بیان مسئله پژوهشی در حوزه علوم رفتاری می‌تواند به بهبود کیفیت نگارش علمی یاری رساند؛ به‌رغم اهمیت بیان مسئله پژوهش، بررسی‌ها نشان داد که ارزیابی کیفیت بیان مسئله، از توجه لازم و شفافیت کافی برخوردار نبوده است. بدین منظور در مطالعه حاضر با استفاده از روش پژوهش آمیخته اکتشافی در دو بخش متوالی کیفی و کمی تلاش گردید تا ضمن شناسایی نشانگرهای سنجش کیفیت بیان مسئله، به ارزیابی وضعیت موجود در پایان‌نامه‌های حوزه علوم رفتاری پرداخته‌شده و در انتها راهکارهایی برای بهبود بیان مسئله و جلوگیری از تکرار خطاها در این بخش ارائه شود. بدین منظور در این پژوهش، سؤال‌های زیر مورد بررسی قرار گرفت: ملاک‌ها و نشانگرهای سنجش

1. Roberto Creso
2. Wyllie
3. Hoeffel & Warner
4. Ravitch & Riggan
5. P atton
6. Gisbert & Chaparro
7. Tamson
8. Kathryn Carman
9. Wu
10. Tashakkori & Teddlie
11. Adzimah
12. Pickett & Hanlon
13. Ku & Butler

کیفیت بیان مسئله پژوهشی در نگارش علمی چیست؟ اسناد منتخب در حوزه علوم رفتاری تا چه اندازه این اصول در نگارش بیان مسئله پژوهشی را رعایت کرده‌اند؟

روش پژوهش

از آنجا که رویکرد مطالعه و تمام عناصر طرح تحقیق مبتنی بر سؤال‌های پژوهش تعیین می‌شود (صالحی و گل‌افشانی^۱، ۲۰۱۰)، در این مطالعه نیز به دلیل ضرورت پاسخ به دو موضوع با ماهیت‌های کیفی و کمی شامل، (۱) شناسایی ملاک‌ها و نشانگرهای سنجش کیفیت بیان مسئله پژوهشی در نگارش علمی و (۲) بررسی میزان رعایت نشانگرهای شناسایی شده در اسناد پژوهشی منتشر شده در حوزه علوم رفتاری، به یک طرح روش‌های آمیخته نیاز است؛ بدین منظور از رویکرد پژوهش آمیخته با دو مطالعه کیفی و کمی که بر طبق اصول اساسی در روش شناسی پژوهش از نوع اکتشافی به شمار می‌رود (کرسول، ۲۰۲۲)، استفاده شد. در مطالعه اول، به منظور شناخت عمیق عوامل، ملاک‌ها و نشانگرها در سنجش کیفیت بیان مسئله پژوهشی از روش اسنادی^۲ استفاده کردیم. در ابتدا به توضیح مفهوم و تبیین اهمیت بیان مسئله پژوهشی در فرایند پژوهش و تأثیر آن بر کیفیت نگارش علمی پرداختیم؛ در ادامه برای شناسایی نشانگرهای سنجش کیفیت بیان مسئله پژوهش در بازه زمانی ۱۴۰۳ - ۱۳۹۰، از کلیدواژه‌های «بیان مسئله پژوهشی، پایان‌نامه، سنجش کیفیت پژوهش، علوم رفتاری» در پایگاه داده‌های داخلی شامل ERIC, Magiran, IranDoc, Civilica, SID و معادل آن در پایگاه داده‌های بین‌المللی، SAGE, ELSEVIER, استفاده شد. ۵۰ سند مرتبط در پایگاه‌های داده‌های علمی معتبر داخلی و بین‌المللی شناسایی و مطالعه شد و چارچوب نشانگرهای سنجش کیفیت بیان مسئله تنظیم و ارائه گردید. بدین منظور ملاک‌های مشخص و دقیقی را برای انتخاب مقالات مثلاً «انتخاب مقالات منتشر شده در مجلات علمی معتبر؛ خارج کردن مقالاتی که در کنفرانس‌ها ارائه شده‌اند، اما به صورت کامل منتشر نشده‌اند؛ محدود کردن بازایی به مقالاتی که به زبان انگلیسی منتشر شده‌اند؛ مطالعات مرتبط به موضوع شناسایی نشانگرهای سنجش کیفیت بیان مسئله پژوهشی در نگارش علمی» وارد مرور گردید. به منظور استفاده

1. Salehi & Golafshani
2. Documentary research

از جدیدترین یافته‌ها، جستجو و استفاده از منابع در بازه زمانی بین سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۳ محدود گردید؛ ملاک‌های خروج شامل حذف مقالات نظری، مرورهای غیر نظام‌مند یا متون مروری که داده‌های تجربی ارائه نمی‌دهند؛ همچنین مطالعاتی که نمره کیفیت پایین‌تر از ۴ (از ۱۰) در ابزار ارزیابی کیفیت اطلاع قرار دارد، نیز از مطالعه کنار گذاشته شد؛ علاوه بر این مقالاتی که متن کامل آن‌ها در دسترس نیست یا فقط چکیده آن‌ها موجود است، از مرور خارج گردید شد. بنابراین در مطالعه تلاش کردیم تا با تعیین دقیق این ملاک‌ها، اطمینان حاصل کنیم که تنها اسناد معتبر و مرتبط در این مرور نظام‌مند گنجانده می‌شوند. این رویکرد نه تنها اعتبار نتایج ما را افزایش داد، بلکه به خوانندگان نیز کمک می‌کند تا با اطمینان بیشتری به یافته‌های مطالعه حاضر اعتماد کنند. پژوهشگران بعد از انتخاب اسناد، در زمان مطالعه، داده‌های مرتبط با مسئله پژوهش را گدگذاری و همه کدها را در یک فایل جمع‌بندی کردند؛ سپس با استفاده از روش تحلیل محتوای آلتاید (حقوقی و صالحی، ۱۳۹۸) به بررسی اسناد پرداختند؛ برای بررسی روایی فهرست‌وارسی از روایی محتوایی مبتنی بر نظر متخصصان موضوعی و در بررسی پایایی، از روش توافق بین ارزیابان استفاده شد. در فرایند تحلیل داده‌ها، بدین‌منظور با شناسایی و بررسی گدها، گدهای تکراری را حذف کردیم، کدهای مشابه را باهم تجمیع کرده و با عنوان یک ملاک معرفی کردیم. در ادامه و بر اساس ملاک‌ها و نشانگرهای شناسایی شده (جدول ۲)، فهرست‌وارسی برای ارزیابی کیفیت بیان مسئله پژوهشی تهیه و تدوین شد. در بخش دوم مطالعه با توجه به اینکه پژوهش به دنبال بررسی میزان رعایت و عدم رعایت اصول زیربنایی در بیان مسئله پایان‌نامه‌ها در مطالعات رفتاری بوده است، لازم بود با نگاه کمی به بررسی میزان رعایت یا عدم رعایت آن پرداخته شود؛ بنابراین با استفاده از فهرست‌وارسی تهیه شده، ۳۲ پایان‌نامه و رساله در حوزه مطالعات رفتاری که در سال‌های ۱۴۰۳-۱۴۰۱ دفاع شده و گزارش آن به صورت تصادفی در دسترس بود (جدول ۱)، ارزشیابی شد؛ به این صورت که هر سند به صورت جداگانه مورد توجه قرار گرفت تا دقت لازم اعمال شود؛ سپس از فهرست‌وارسی برای ارزشیابی کیفیت مطالعات منتخب بر اساس نشانگرها و بر مبنای نمره گذاری، «رعایت در حد تسلط یعنی نشانگر مربوطه دقیق و آشکار و متقاعدکننده رعایت شده است (عدد ۳)، رعایت تسلط به طور متوسط (عدد ۲)، رعایت تسلط کم (عدد ۱) و عدم رعایت (عدد ۰) استفاده شد؛ برای رعایت حقوق مالکیت فکری، ترتیب پایان‌نامه‌های مورد ارزیابی در

جدول شماره ۳ به صورت کاملاً تصادفی است و با کدها و ردیف‌های موجود در جدول شماره ۱ منطبق و یکسان نیست.

جدول شماره ۱ منابع مورد ارزیابی

دوره	عنوان	سال	کد
د.ر.ت	طراحی و اثربخشی مداخله یکپارچه نگر شکست عاطفی بر بهبود نشانگان ضربه عشق، تاب آوری تحصیلی، بهزیستی تحصیلی و تمایز یافتگی خود در دانشجویان	۱۴۰۱	۱
د.ر.ت	طراحی و بررسی اثربخشی بسته آموزشی خود مراقبتی توانمندی خودمراقبتی برای ارتقای سلامت، رضایت از زندگی و خودکارآمدی دانش‌آموزان ۷ تا ۱۲ ساله دوره ابتدایی	۱۴۰۱	۲
ا.ر.	بررسی نقش واسطه‌ای تمایز یافتگی خود و شفقت به خود در رابطه بین کمال‌گرایی و خودناتوان‌سازی در نوجوانان	۱۴۰۲	۳
ا.ر. ب.ب.	تأثیر طرد اجتماعی بر تداوم خود و اثر خود ارجاعی	۱۴۰۳	۴
د.ر.ع	نقش میانجی دشواری تنظیم هیجان، مشکلات بین فردی، و تنبیه خود در رابطه خودزنی غیرکشنده با خودکشی، و طراحی یک برنامه پیشگیری از خودزنی در نوجوانان	۱۴۰۲	۵
د.م	مقایسه اثربخشی درمان هیجان‌مدار و زوج‌درمانی کوتاه‌مدت به شیوه خودتنظیمی بر خودتوانمندسازی و انعطاف‌پذیری زناشویی زوجین در آستانه طلاق	۱۴۰۲	۶
د.ر.	تدوین و اعتباریابی الگوی خود در زنان با رگه اختلال شخصیت مرزی	۱۴۰۱	۷
ا.ر.ب.	رابطه میان تمایز یافتگی خود و بخشش خود با توجه به نقش واسطه‌ای راهبردهای انطباقی تنظیم شناختی هیجان در میان دانشجویان دختر شهر تهران	۱۴۰۲	۸
د.ر.ب	تدوین مدل نگرش به تصویر بدنی بر اساس پایگاه هویت و سبک دل‌بستگی با نقش میانجی نگرش فرهنگی اجتماعی به ظاهر، پذیرش خود، تأیید طلبی و مقایسه اجتماعی	۱۴۰۱	۹
د.ر.ب	پیش‌بینی ویژگی‌های شخصیت مرزی با سابقه آسیب به خود بدون قصد خودکشی بر اساس ادراک بی‌اعتباری هیجانی، حساسیت به طرد، درد روانی و تنظیم هیجان	۱۴۰۱	۱۰
د.ر.ع	تعیین نقش واسطه‌ای خود کارآمدی و تنظیم هیجانی در رابطه با ویژگی‌های شخصیت و رضایت از زندگی دانشجویان پیراپزشکی	۱۴۰۲	۱۱

دوره	عنوان	سال	کد
د.ر.ت	تأثیر روش تأیید-خود بر عملکرد تحصیلی، تهدید مربوط به رفتارهای قالبی، استرس و انگیزش تحصیلی دانش آموزان پسر پایه نهم مدارس دولتی شهرستان ایلام	۱۴۰۱	۱۲
ا.ر.ع.	اثربخشی رفتاردرمانی دیالکتیک بر خود نهم سازی، شفقت به خود و رفتارهای خودجرحی دانش آموزان دختر دوره متوسطه دوم	۱۴۰۱	۱۳
ا.ر.ت.	بررسی رابطه توانمندی منش و خود تعیین گری با اشتیاق تحصیلی نقش میانجیگر: شفقت به خود	۱۴۰۲	۱۴
د.ر.س.	روابط ساختاری تاب آوری و رفتارهای پرخطر بر اساس ویژگی‌های خود ساختاری و بررسی اثربخشی مداخله جعبه ابزار تاب آوری	۱۴۰۱	۱۵
د.ر.	مقایسه اثربخشی آموزش مهارت‌های خودتعیین گری و آموزش مبتنی بر پذیرش و تعهد بر معنای تحصیلی و تعویق در رضامندی دانشجویان دارای رفتارهای خودشکن	۱۴۰۲	۱۶
د.ر.ت	ارزیابی مدل و تدوین بسته آموزشی بهزیستی روان‌شناختی بر اساس خود انسجامی، خودتنظیمی هیجانی و ذهن آگاهی با نقش واسطه‌ای سرمایه‌های روان‌شناختی و اثربخشی آن بر بهزیستی روان‌شناختی در بین زنان سرپرست خانوار	۱۴۰۳	۱۷
ا.ر.ت.	بررسی رابطه خودهای ممکن با تعهد تحصیلی: نقش واسطه‌ای امید تحصیلی	۱۴۰۱	۱۸
د.ر.ب	بررسی رابطه بین عملکرد خانواده، سطوح تمایز یافتگی خود با میزان رفتارهای خودتخریبی و خود انتقادی نوجوانان	۱۴۰۲	۱۹
ا.ر.و.	بررسی مقایسه‌ای عملکرد دانش آموزان دختر مقطع دوم در فعالیت بدنی با توجه به نقش آگاهی خود و نگرش نسبت به درس تربیت بدنی	۱۴۰۱	۲۰
ا.م.خ.	الگوی ساختاری روابط بین ذهن آگاهی و الگوهای ارتباطی زوجین و صمیمیت زناشویی با میانجی گری خود تمایز یافتگی در دانشجویان متأهل	۱۴۰۱	۲۱
ا.ر.ب	مقایسه مشکلات بین فردی، خود شفقتی و خودکارآمدی افراد ناراضی جنسیتی با افراد عادی	۱۴۰۱	۲۲
ا.م.	مقایسه خود کارآمدی، تعلل ورزی تحصیلی و اشتیاق به مدرسه در دانش آموزان دارای اختلال یادگیری و عادی	۱۴۰۳	۲۳
ا.ر.ا.	رابطه ناگویی هیجانی و پریشانی روان‌شناختی با ذهن آگاهی در زنان دارای تعارض زناشویی	۱۴۰۱	۲۴
د.ر.ت	تدوین مدل درگیری تحصیلی بر مبنای ذهن آگاهی تحصیلی، ترس از شفقت به خود، خردورزی تحصیلی و هسته ارزشیابی خود در دانشجویان	۱۴۰۲	۲۵
ا.م.	اثربخشی برنامه آموزش کارکردهای عالی عصبی - اجرایی بر خلاقیت، یادگیری خود تنظیمی، رفتارهای یادگیری و خود کنترلی دانش آموزان دوره اول	۱۴۰۱	۲۶

دوره	عنوان	سال	کد
	متوسطه		
م. ۰	پیش بینی نگرش به خیانت براساس خودتمایزیافتگی الگوهای ارتباطی زوجین	۱۴۰۱	۲۷
د. ۰	تدوین بسته آموزشی اشتغال حمایت شده و بررسی اثربخشی آن بر ویژگی های کارآفرینی، خود-حمایتی، خودتنظیمی هیجان و کیفیت زندگی افراد دارای ناتوانی هوشی، رشدی و بیماران اعصاب و روان	۱۴۰۳	۲۸
د. رت	تأثیر میانجی خودکارآمدی بر رابطه بین هد فمندی پیشرفت اساتید زبان انگلیسی و نتایج شناختی، عاطفی و رفتاری آنها: اثرات تعدیل گر جنسیت و تجربه تدریس	۱۴۰۱	۲۹
د. م	تدوین برنامه مربیگری هیجانی نوجوانان و ارزیابی اثربخشی آن بر شرم، شفقت به خود و شایستگی هیجانی	۱۴۰۱	۳۰
د. م	مقایسه اثربخشی خود درمان ارتباط والد کودک و والد درمانی بارکلی در عملکرد خانواده استرس والدگری و مشکلات هیجانی و رفتاری کودکان دارای اختلال	۱۴۰۲	۳۱
د. ر.ع	مدل خودخاموشی در زنان متأهل بر اساس سبک های دلبستگی، ابرازگری هیجانی، احساس تنهایی و شفقت به خود و پیشنهاد بسته آموزشی مرتبط	۱۴۰۳	۳۲

د.ر.ت = دکتری روان شناسی تربیتی، د.ر.ع = دکتری روان شناسی عمومی، د.ر.ب = دکتری روان شناسی بالینی د.ر.س = دکتری روان شناسی سلامت، د.ر.م. = دکتری روان شناسی مشاوره، د.ر. = دکتری روان شناسی، د.ر.و = دکتری روان شناسی ورزشی، ا.م. = ارشد مشاوره، ا.ر.ب = ارشد روان شناسی بالینی، ا.ر. = ارشد روان شناسی، ا.م.خ. = ارشد مشاوره خانواده، ا.ر.و. = ارشد روان شناسی ورزشی، ا.ر.ت. = ارشد روان شناسی تربیتی، ا.ر.ا. = ارشد روان شناسی اسلامی ا.ر.ع = ارشد روان شناسی عمومی

یافته ها

با توجه به اینکه در این مطالعه به دو سؤال زیربنایی پاسخ داده شده است، یافته ها مبتنی بر آن تنظیم و ارائه شده است. در سؤال اول مطالعه، به شناسایی ملاک ها و نشانگرهای سنجش کیفیت بیان مسئله پژوهشی در متون علمی پرداخته شده است که یافته های آن در قالب جدول ۲ معرفی شده است. در سؤال دوم، اسناد منتخب در حوزه علوم رفتاری، از منظر

میزان رعایت اصول نگارش بیان مسئله پژوهشی مورد بررسی قرار گرفته‌اند که یافته‌های آن در قالب جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۲ فهرست‌وارسی سنجش کیفیت بیان مسئله پژوهشی در نگارش علمی

ملاک‌ها	نشانه‌ها / توصیف‌گرها در سنجش ملاک
وضوح و شفافیت بیان مسئله	<p>آیا مسئله واضح، دقیق و بدون ابهام بیان شده است؟</p> <p>آیا اجتناب از کلمات نامأنوس و مبهم رعایت شده است؟</p> <p>آیا اصطلاحات علمی و تخصصی به درستی تعریف شده است؟</p> <p>آیا علل زیربنایی و ریشه‌ای را به خوبی تعریف و تفکیک شده است؟</p> <p>آیا محل دقیق وقوع مسئله یا مشکل به درستی بیان شده است؟</p> <p>استفاده از دیاگرام‌های علت و معلول برای تعریف و تحلیل علل ریشه‌ای به درستی صورت گرفته است؟</p> <p>آیا فرایند درست شکل‌گیری و بروز مسئله تعریف شده است؟</p> <p>آیا متغیرهای دخیل در مسئله به وضوح بیان شده است؟</p> <p>در بیان مسئله ارائه شده اصل تناسب نوشتاری با درک مخاطبان رعایت شده است؟</p>
اهمیت و ضرورت بیان مسئله	<p>آیا مسئله مطرح شده دارای اهمیت علمی، اجتماعی یا کاربردی است و آن به وضوح بیان شده است؟</p> <p>آیا با بیان این مسئله، اهمیت آن برجسته و نشان داده می‌شود؟</p> <p>چرایی اهمیت مسئله موردنظر در بیان تبیین و بررسی می‌شود؟</p> <p>آیا بیان مسئله، اهمیت مسائل و پرسش‌های موجود در حیطه خود را برجسته کرده است؟</p>
مبستگی بر شواهد و مطالعات پیشین (قابل استناد)	<p>آیا مسئله بر اساس مطالعات و منابع معتبر پیشین بیان و تدوین شده است؟</p> <p>چقدر بیان مسئله با مطالعات و مسائل پیشین همخوانی دارند و چگونه به توسعه دانش در حوزه مرتبط کمک می‌کنند؟</p> <p>آیا مسئله جدیدی ارائه شده است یا ایده‌ها و مسائلی که قبلاً مطرح شده‌اند را تکمیل کرده است؟</p> <p>آیا با توجه به پژوهش‌های پیشین مسئله بازمانده در حوزه موردنظر را بیان کرده است؟</p> <p>آیا چارچوب نظری مشخصی برای بیان مسئله انتخاب و تعریف شده است؟</p>

ملاک‌ها	نشانگرها / توصیفگرها در سنجش ملاک
قابلیت آزمون و اجرای عملیاتی	<p>مسئله به گونه‌ای بیان شده است که بتوان با روش‌های علمی آن را بررسی کرد؟</p> <p>آیا بیان مسئله به گونه‌ای مطرح شده است که متغیرهای مرتبط و روش‌های ممکن برای بررسی آن وجود داشته باشد؟</p> <p>آیا مسئله به گونه‌ای بیان شده است که قابلیت اجرا و بررسی از نظر فنی و مالی دارد؟</p> <p>آیا بیان مسئله بر اساس واقعیت اجتماعی و خط‌مشی‌های سیاسی است؟</p>
ارتباط با اهداف پژوهش	<p>آیا بیان مسئله با اهداف و سوالات پژوهش هماهنگ است؟</p> <p>آیا بیان مسئله به درستی هدف اصلی و کلی پژوهش را بیان می‌کند و به تحقق اهداف کمک می‌کند؟</p> <p>آیا در بیان مسئله به درستی به بیان اهداف جزئی پژوهش پرداخته شده است؟</p> <p>آیا بیان مسئله به صورت صوری نیز نشانگر اهداف پژوهش است؟</p> <p>آیا بیان مسئله به صورت مشخص اهداف را پوشش می‌دهد؟</p>
منطقی بودن و توجیه علمی داشتن (انسجام)	<p>بیان مسئله از نظر دقت و صحت منطقی چگونه است؟</p> <p>آیا بیان مسئله دارای منطقی و ارتباط میان اجزاء اصلی پژوهش است؟</p> <p>آیا از نظر صحت منطقی بیان مسئله ارائه شده به‌طور صحیح توضیح داده شده‌اند و قابل اعتماد است؟</p> <p>آیا پایه‌های علمی و دلایل موجهی برای مسئله ارائه شده است؟</p> <p>آیا بیان مسئله با توجه به مفاهیم و نظریه‌های علمی موجود، منطقی و قابل توجیه هستند؟</p>
محدودیت و تمرکز	<p>مسئله بیان شده در محدوده مشخصی قرار دارد؟</p> <p>آیا امکان بررسی دقیق مسئله وجود دارد؟</p> <p>آیا مسئله به صورت کلی و جزئی قابل بررسی است؟</p> <p>آیا بیان مسئله به خوبی بر اجزای اصلی مسئله پرداخته است؟</p>
بیان ارتباط بین مفاهیم اصلی پژوهش	<p>آیا در بیان مسئله، مفاهیم و متغیرهای کلیدی و روابط بیان آن‌ها مشخص شده‌اند؟</p> <p>آیا این ارتباط بیان شده قابلیت ارزیابی دارد یا خیر؟</p> <p>آیا به منطقی زیربنایی ارتباط مفاهیم با یکدیگر اشاره شده است؟</p> <p>آیا ارتباط بیان شده در بیان مسئله به درستی به توسعه دانش و تئوری کمک می‌کند؟</p> <p>آیا اثربخشی در حوزه موردنظر را بیان کرده است؟</p> <p>آیا طرح نظریه‌های جدید با توجه به ارتباط مفاهیم در بیان مسئله بیان شده است؟</p> <p>آیا در بیان مسئله تغییر نگرش‌ها و ارتباطات احتمالی بیان شده است؟</p>

ملاک‌ها	نشانگرها / توصیفگرها در سنجش ملاک
انعکاس و ریشه یابی شکاف علمی و پژوهشی	<p>آیا بیان مسئله نشان می‌دهد که چه جنبه‌ای از موضوع هنوز بررسی نشده است؟</p> <p>آیا در بیان مسئله خلأ پژوهشی بیان شده است؟</p> <p>آیا مشخص شده است که پژوهش فعلی چگونه داتش جدیدی به این حوزه اضافه خواهد کرد؟</p> <p>آیا بیان شده است چرا پر کردن این شکاف علمی و پژوهشی اهمیت دارد؟</p>
پشتیبانی از پژوهش‌های آینده	<p>آیا بیان مسئله به سؤالات پژوهشی بیشتری منجر می‌شوند؟</p> <p>آیا این بیان مسئله برای پژوهش‌های آتی در زمینه موردنظر، ایده‌هایی جهت‌گیری می‌دهند؟</p> <p>آیا بیان مسئله سبب شناسایی مسائل بیش‌تر باز شده است؟</p> <p>آیا بیان مسئله، مشکلات مبتنی بر دانش جدید ارائه داده است؟</p> <p>آیا بیان مسئله به موجب توسعه مدل‌ها و فرضیه‌ها ارائه داده است؟</p> <p>آیا بیان مسئله سؤالات پژوهشی جدید ارائه داده است؟</p> <p>آیا بیان مسئله نیازمندی‌ها را به عنوان انگیزه و محرک پژوهش‌های بیشتر تعیین می‌کند؟</p> <p>آیا بیان مسئله در توسعه دانش در حوزه مرتبط زمینه‌سازی می‌کند؟</p> <p>آیا مسائل موجود که هنوز مورد توجه کافی قرار نگرفته‌اند شناسایی می‌کند؟</p>
اصالت بیان مسئله	<p>بیان مسئله از یک موقعیت واقعی و تجربی سرچشمه گرفته است؟</p> <p>بیان مسئله به موقعیت‌های مختلف اجتماعی، فرهنگی و... اشاره می‌کند؟</p> <p>بیان مسئله به صورت دقیق مسئله را بیان کرده یا شاخ و برگ داده است؟</p> <p>بیان مسئله به صورت سطحی یا عمیق همراه با جزئیات مفاهیم بیان شده است؟</p>

یافته‌ها

در بخش اول به تشکیل نظام نشانگرهای سنجش کیفیت بیان مسئله مبتنی بر ۶۰ نشانگر و دسته‌بندی آن در قالب ۱۱ ملاک شامل وضوح و شفافیت بیان مسئله، اصالت بیان مسئله و برجسته‌سازی اهمیت و ضرورت آن، مبتنی بر شواهد و مطالعات پیشین (قابل استناد)، قابلیت آزمون و اجرای عملیاتی، ارتباط با اهداف پژوهش، منطقی بودن و توجیه علمی داشتن (انسجام)، محدودیت و تمرکز، بیان ارتباط بین مفاهیم اصلی پژوهش، انعکاس و ریشه‌یابی شکاف علمی و پژوهشی، پشتیبانی از پژوهش‌های آینده و عمق و غنای بیان مسئله تنظیم و منجر گردید. در ادامه ویژگی‌های هر ملاک به اختصار تشریح می‌شود:

ملاک اول: وضوح و شفافیت بیان مسئله

این ملاک با استفاده از نه نشانگر شامل وضوح، دقت و عدم ابهام در بیان، اجتناب از کاربرد کلمات نامأنوس، تعریف درست اصطلاحات علمی و تخصصی، تعریف و تفکیک علل زیربنایی و ریشه‌ای، بیان صحیح محل وقوع مسئله، دیاگرام صحیح علت و معلول، بیان فرایند درست شکل‌گیری و بروز مسئله، بیان متغیرهای دخیل در مسئله و رعایت اصل تناسب نوشتاری با درک مخاطبان سنجیده می‌شود؛ منظور این ملاک این است که بیان مسئله باید به وضوح و با شفافیت کامل بیان شود تا مخاطب به درستی آن را درک کند و بتواند به تحقق اهداف در مقاله یا پایان‌نامه کمک کنند. وضوح بیان مسئله می‌تواند به درک بهتر روند پژوهشی کمک کند و سبب تعیین جهت‌گیری‌های جدید در پژوهش‌ها به‌ویژه در پژوهش‌هایی آتی شود. همچنین وضوح بیان مسئله پژوهشی منجر به تولید دانش جدید و پیشرفت در حوزه‌های مختلف علمی شده و به توسعه دانش جامعه علمی یعنی تولید دانش جدید و پیشرفت علمی، حل مسائل و مشکلات عملی کمک می‌کند.

ملاک دوم: برجسته‌سازی اهمیت و ضرورت آن

این ملاک با استفاده از چهار نشانگر شامل بیان اهمیت علمی، اجتماعی و کاربردبری مسئله، برجسته‌سازی مسئله، تبیین چرایی مسئله در بیان، برجسته‌سازی پرسش‌های موجود در بیان مسئله سنجیده می‌شود. منظور این ملاک، مواردی است که هنوز به‌طور کامل حل نشده‌اند یا به احتمال زیاد به راه‌حل و بررسی عمیق‌تر نیازمند هستند که می‌توانند به شکل اطلاعات ناکافی یا سؤالات بازمانده از پژوهش‌ها و برجسته کردن اهمیت آن بیان شوند.

ملاک سوم: مبتنی بر شواهد و مطالعات پیشین (قابل استناد)

این ملاک با استفاده از پنج نشانگر شامل تدوین بیان مسئله بر اساس مطالعات پیشین، همخوانی بیان مسئله با مطالعات پیشین، ارائه و تکمیل مسئله یا ایده جدید و توجه به پژوهش‌های پیشین مسئله بازمانده و تبیین چارچوب نظری مشخصی برای بیان مسئله سنجیده می‌شود. منظور این ملاک این است که استفاده از پژوهش‌ها، مطالعات و نتایج قبلی دیگران برای توجیه و تقویت بیان مسئله خود است که می‌تواند نشان‌دهنده فرصت‌های جدید برای پژوهش‌ها و توسعه دانش باشد. با این کار، پژوهشگران نشان می‌دهند که بیان مسئله خود را در چه چارچوبی از پژوهش‌های پیشین می‌بینند و چگونه به دانش موجود می‌پیوندند و آن را توسعه می‌دهند. این ارتباط به عنوان یک جزء اساسی از تأیید کیفیت و ارزش علمی پژوهش، مورد توجه است.

ملاک چهارم: قابلیت آزمون و اجرای عملیاتی

این ملاک با استفاده از چهار نشانگر شامل آزمودن بیان مسئله با استفاده از روش علمی، وجود مفاهیم و روش‌های ممکن برای بررسی بیان مسئله، قابلیت اجرایی و بررسی فنی و مالی بیان مسئله، اساس بیان مسئله بر اساس واقعیت اجتماعی و خط‌مشی‌های سیاسی سنجیده می‌شود. بر پایه این ملاک، انتظار می‌رود تا در بیان مسئله، به توانایی بررسی و آزمودن مسائل مطرح‌شده در پژوهش و افزایش دانش توجه شود.

ملاک پنجم: ارتباط با اهداف پژوهش

این ملاک با استفاده از پنج نشانگر شامل هماهنگی بیان مسئله با اهداف و سوالات پژوهش، بیان و تبیین هدف اصلی و کلی در بیان مسئله، تبیین اهداف جزئی در بیان مسئله، بیان مسئله نشانگر صوری اهداف پژوهش و پوشش اهداف توسط بیان مسئله سنجیده می‌شود. به عبارت دیگر، مبتنی بر این ملاک انتظار می‌رود تا تدوین بیان مسئله پژوهشی، با توجه به اهدافی که در پژوهش تعیین شده‌اند، با مسیر کلی و اهداف پژوهش همخوانی لازم را داشته باشند.

ملاک ششم: منطقی بودن و توجیه علمی داشتن (انسجام)

این ملاک با استفاده از پنج نشانگر شامل وجود دقت و صحت منطقی بیان مسئله، بیان مسئله دارای منطق و ارتباط میان اجزاء اصلی، توضیح صحت منطقی بیان مسئله ارائه‌شده به‌طور

صحیح و قابل اعتماد، وجود پایه‌های علمی و دلایل موجهی برای مسئله ارائه شده و توجیه بیان مسئله با توجه به مفاهیم و نظریه‌های علمی موجود سنجیده می‌شود. به عبارت دیگر، مبتنی بر این ملاک انتظار می‌رود تا در تدوین بیان مسئله پژوهشی، ضمن ارائه دلایل قوی و مبنی بر توجیه علمی به مولفه‌هایی نظیر قابل قبول بودن از منظر علمی، همخوانی با دانش موجود و قابلیت پذیرش و تأیید توسط جامعه علمی و متخصصان توجه شود.

ملاک هفتم: محدودیت و تمرکز

این ملاک با استفاده از چهار نشانگر وجود بیان مسئله در محدوده مشخص، امکان بررسی بیان مسئله در دامنه مشخص خود، امکان بررسی کلی و جزئی مسئله، پرداختن بیان مسئله به اجزای اصلی مسئله سنجیده می‌شود. به طور دقیق‌تر، باید مسئله در یک دامنه مشخص قرار داشته باشد تا به طور ویژه به آن بخش مورد نظر از مسئله پرداخته شود زیرا پراکندگی و وسعت در بیان مسئله می‌تواند موجب کاهش دقت و از بین رفتن جنبه‌های اصلی مسئله مورد نظر شود و در آخر پژوهش، از اهداف اصلی خود دور شده و نتایج مطلوب حاصل نشود.

ملاک هشتم: بیان ارتباط بین مفاهیم اصلی پژوهش

این ملاک با استفاده از هفت نشانگر شامل مشخص بودن مفاهیم و متغیرهای کلیدی و روابط بین آن‌ها در بیان مسئله، قابلیت ارزیابی ارتباطی بیان شده در بیان مسئله، بیان منطقی زیربنایی ارتباط مفاهیم با یکدیگر در بیان مسئله، کمک ارتباط بیان شده در به توسعه دانش و تئوری، بیان اثربخشی در حوزه مورد نظر، بیان طرح نظریه‌های جدید با توجه به ارتباط مفاهیم در بیان مسئله و بیان تغییر نگرش‌ها و ارتباطات احتمالی در بیان مسئله سنجیده می‌شود. این ملاک، به ارتباط بین مفاهیم و ساز و کاری اشاره دارد که پژوهش بر اساس آن بنیان شده است. بیان درست مفاهیم و ارتباط بین آن‌ها به ایجاد طرحواره و ساختار صحیح در ذهن خواننده کمک خواهد کرد و همچنین موجب خواهد شد که پژوهش مورد نظر به عنوان منبعی مهم تلقی شده و موجب توسعه دانش در حیطه‌های دیگر خواهد شد.

ملاک نهم: انعکاس و ریشه‌یابی شکاف علمی و پژوهشی

این ملاک با استفاده از چهار نشانگر شامل وجود حیطه‌های موضوعی بررسی نشده در بیان مسئله، وضوح خلأ پژوهشی در بیان مسئله، بیان چگونگی افزودن دانش جدید پژوهش فعلی

به حوزه مورد نظر و بیان اهمیت برطرف کردن شکاف علمی و پژوهشی سنجیده می‌شود. این ملاک، نشان می‌دهد که نویسنده در بیان مسئله، خلأ پژوهشی که مسئله ایجاد کرده را بررسی کرده و به دنبال حل این خلأ است. همچنین نشان‌دهنده این موضوع است که نویسنده آگاهی دارد و در طراحی و ارائه پژوهش خود، به شناسایی و ارزیابی تمامی عوامل ایجادکننده این خلأ اقدام کرده و به روند درست پژوهش کمک می‌کند.

ملاک دهم: پشتیبانی از پژوهش‌های آینده

این ملاک با استفاده از نه نشانگر شامل ارائه سؤال‌های پژوهشی جدید در حیطه خود (موضوع پژوهش)، جهت‌گیری ایده برای پژوهش‌های آتی توسط بیان مسئله، شناسایی مسائل بیش‌تر توسط بیان مسئله، ارائه مشکلات مبتنی بر دانش جدید توسط بیان مسئله، ارائه توسعه مدل‌ها و فرضیه‌ها توسط بیان مسئله، ارائه سؤالات پژوهشی جدید در حیطه‌های مرتبط و جدید توسط بیان مسئله، تعیین نیازمندی‌ها به عنوان انگیزه و محرک پژوهش‌های بیشتر توسط بیان مسئله، زمینه‌سازی توسعه دانش در حوزه مرتبط و شناسایی مسائل موجود مورد توجه کافی قرار نگرفته سنجیده می‌شود. این ملاک نشان‌دهنده تعهد و اراده برای ادامه پژوهش‌ها و افزایش دانش در زمینه مورد بررسی است. به‌طور دقیق‌تر، شناسایی مسائل و نواقصی که در طول پژوهش مشاهده شده‌اند، به توسعه و ارتقاء مدل‌ها، فرضیه‌ها و پیشنهاد فراهم آوردن شرایط لازم برای انجام پژوهش‌های آینده و انگیزه‌بخشی برای توسعه دانش و حل مسائل در حوزه مورد مطالعه کمک می‌کند.

ملاک یازدهم: اصالت بیان مسئله

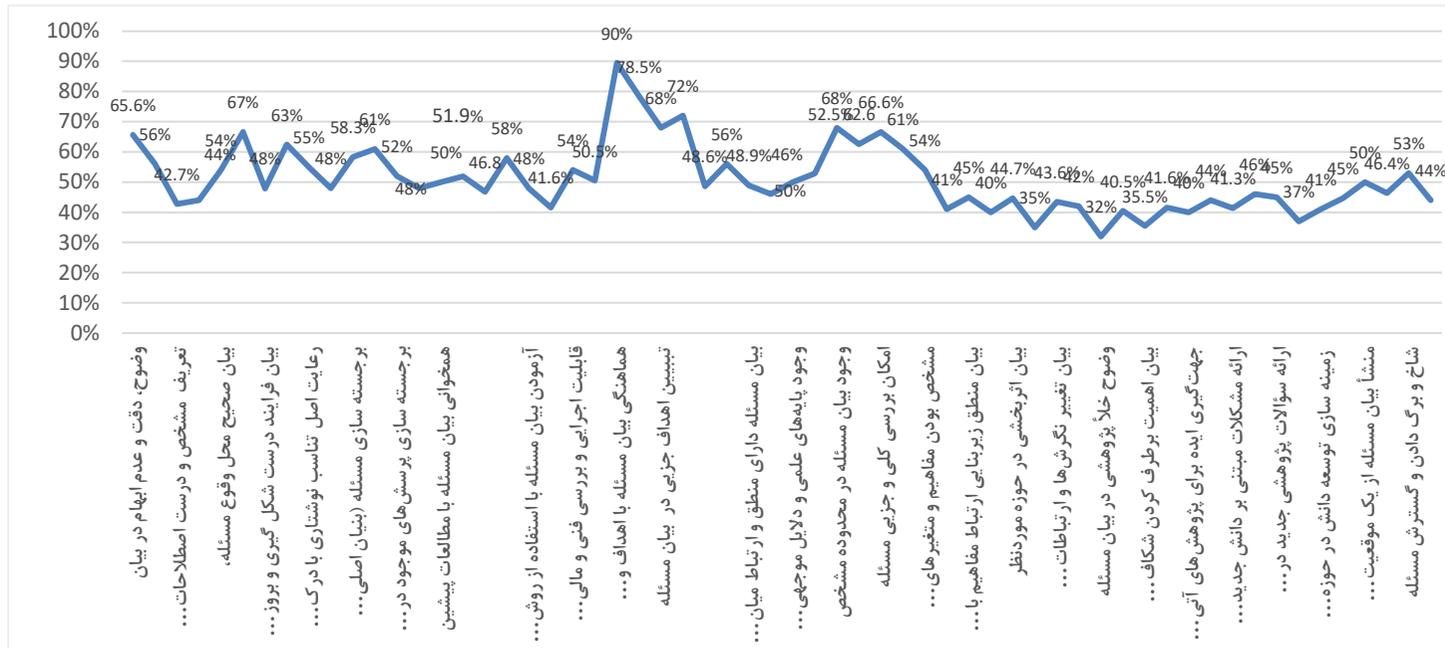
این ملاک با استفاده از چهار نشانگر شامل منشأ بیان مسئله از یک موقعیت واقعی و تجربی، اشاره بیان مسئله به موقعیت‌های اجتماعی فرهنگی، شاخ و برگ دادن و گسترش مسئله، بیان مسئله به صورت سطحی یا عمیق همراه با جزئیات مفاهیم بیان شده سنجیده می‌شود. این ملاک، به معنای فرایند ارزیابی بیان مسئله مطرح شده است و همچنین برای اطمینان از اینکه بیان مسئله ارائه شده دارای کیفیت و اعتبار علمی و مطابق با معیارهای علمی است یا خیر، جهت بهبود پژوهش به کار می‌رود. در ادامه ملاک‌ها و نشانگرها به صورت تجمیع شده در قالب جدول شماره ۳ آورده شده است.

جدول ۳ ارزیابی اسناد منتخب به تفکیک نشانگرها بر اساس درجه بندی تسلط در رعایت اصول نگارش بیان مسئله پژوهشی

درصد کل امتیاز تسلط	رتبه ۳۲	رتبه ۳۱	رتبه ۳۰	رتبه ۲۹	رتبه ۲۸	رتبه ۲۷	رتبه ۲۶	رتبه ۲۵	رتبه ۲۴	رتبه ۲۳	رتبه ۲۲	رتبه ۲۱	رتبه ۲۰	رتبه ۱۹	رتبه ۱۸	رتبه ۱۷	رتبه ۱۶	رتبه ۱۵	رتبه ۱۴	رتبه ۱۳	رتبه ۱۲	رتبه ۱۱	رتبه ۱۰	رتبه ۹	رتبه ۸	رتبه ۷	رتبه ۶	رتبه ۵	رتبه ۴	رتبه ۳	رتبه ۲	رتبه ۱	نشانگر	ملاک	رتبه
۶۵٪/۶	۱	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۳	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۱	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۳	۲	وضوح، دقت و عدم ابهام در بیان	وضوح و شفافیت بیان مسئله	۱	
٪۵۶	۲	۲	۲	۱	۲	۱	۲	۲	۲	۲	۱	۲	۲	۲	۱	۱	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۱	۲	۲	۱	۱	۱	۲	۲	اجتناب از کاربرد کلمات نامأنوس	۲			
۴۲٪/۷	۱	۱	۱	۱	۲	۱	۱	۰	۲	۱	۲	۱	۱	۲	۱	۱	۱	۱	۱	۲	۱	۲	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۲	۲	تعریف مشخص و درست اصطلاحات علمی و تخصصی	۳			
٪۴۴	۱	۱	۲	۱	۱	۱	۱	۱	۲	۲	۱	۲	۱	۲	۰	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۲	۱	۲	۲	۲	۱	۱	۲	۲	تعریف و تفکیک علل زیربنایی و ریشه‌ای		۴	
٪۵۴	۱	۲	۲	۱	۲	۲	۱	۲	۲	۲	۱	۲	۲	۲	۱	۱	۲	۱	۲	۲	۲	۱	۲	۱	۲	۲	۲	۲	۱	۲	بیان صحیح محل وقوع مسئله،	۵			
۶۶٪/۶	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۳	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۱	۲	۲	۱	دیاگرام صحیح علت و معلول در بیان مسئله	۶			
۴۷٪/۹	۱	۱	۱	۱	۲	۱	۲	۱	۱	۱	۲	۲	۲	۱	۲	۱	۲	۱	۱	۱	۱	۱	۲	۲	۲	۲	۱	۲	۰	۱	۲	بیان فرایند درست شکل گیری و بروز مسئله		۷	
۶۲٪/۵	۲	۱	۲	۱	۲	۱	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۳	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۱	۲	۱	بیان و توصیف متغیرهای		۸	

۴۸.۶٪	۲	۱	۱	۱	۲	۱	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۱	۰	۱	۲	۲	۱	۱	۱	۱	۲	۲	۲	۱	۱	۱	۱	۱	۲	۲	وجود ساماندهی و سازوکار منطقی اهداف در بیان مسئله	منطقی و توجیه علمی	۲۷
%۵۶	۲	۲	۲	۱	۲	۲	۲	۱	۱	۱	۲	۲	۲	۲	۱	۱	۱	۲	۲	۳	۱	۱	۱	۲	۳	۲	۳	وجود دقت و صحت منطقی بیان مسئله	۲۸							
۴۸٪/۹	۱	۲	۲	۱	۲	۱	۱	۲	۲	۲	۱	۲	۱	۱	۱	۱	۱	۲	۲	۲	۱	۱	۱	۱	۲	۲	۲	بیان مسئله دارای منطق و ارتباط میان اجزاء اصلی	۲۹							
%۴۶	۲	۱	۲	۱	۱	۱	۲	۱	۱	۱	۱	۱	۲	۲	۱	۱	۱	۲	۲	۲	۱	۱	۱	۱	۲	۲	۲	توضیح صحت منطقی بیان مسئله ارائه شده به طور صحیح و قابل اعتماد	۳۰							
%۵۰	۲	۱	۲	۱	۲	۲	۲	۱	۲	۱	۱	۱	۲	۱	۲	۱	۲	۲	۲	۲	۱	۱	۱	۱	۲	۲	۲	وجود پایه‌های علمی و دلایل موجهی برای مسئله ارائه شده	۳۱							
۵۲٪/۹	۲	۲	۱	۱	۲	۱	۲	۲	۱	۱	۱	۱	۲	۱	۱	۲	۲	۲	۲	۱	۱	۱	۱	۳	۲	۱	توجیه بیان مسئله با توجه به مفاهیم و نظریه‌های علمی موجود	۳۲								
%۶۸	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۳	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۳	وجود بیان مسئله در محدوده مشخص	۳۳								
۶۲٪/۶	۲	۲	۳	۲	۲	۱	۱	۲	۲	۲	۲	۱	۲	۲	۱	۲	۱	۲	۱	۲	۲	۲	۳	۲	۳	۲	۲	امکان بررسی بیان مسئله در دامنه مشخص خود	۳۴							
۶۶.۶٪	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	امکان بررسی کلی و جزئی	۳۵							

۴۱/۳	۱	۲	۲	۲	۲	۲	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۰	۲	۱	۱	۲	۱	۲	۲	۱	۱	۱	۱	۱	۰	۱	۲	۱	ارائه مشکلات مبتنی بر دانش جدید توسط بیان مسئله		۵۱
%۴۶	۲	۱	۲	۱	۲	۱	۲	۱	۱	۱	۱	۱	۲	۱	۱	۱	۱	۲	۱	۲	۱	۲	۲	۲	۱	۱	۱	۱	۱	۲	۲	۲	ارائه توسعه مدل‌ها و فرضیه‌ها پیشین توسط بیان مسئله	۵۲		
%۴۵	۱	۱	۲	۱	۲	۱	۰	۲	۲	۲	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۰	۱	۲	۱	۱	۱	۱	۲	۲	۲	۱	۲	۱	۲	۳	ارائه سؤالات پژوهشی جدید در حیطه‌های مرتبط و جدید توسط بیان مسئله	۵۳		
%۳۷	۱	۱	۱	۰	۲	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۲	۱	۱	۱	۱	۱	۰	۱	۱	۲	۱	۲	۱	۱	۲	۱	۲	۱	۱	۱	۱	تعیین نیازمندی‌ها به عنوان انگیزه و محرک پژوهش‌های بیشتر توسط بیان مسئله	۵۴		
%۴۱	۱	۱	۲	۱	۲	۱	۱	۲	۱	۲	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۲	۱	۱	۱	۱	۲	۱	۲	۰	۲	۱	۱	۲	زمینه سازی توسعه دانش در حوزه مرتبط	۵۵		
۴۴/۷	۲	۱	۱	۰	۲	۱	۲	۱	۲	۲	۱	۱	۱	۲	۱	۱	۱	۱	۲	۰	۲	۱	۲	۱	۱	۲	۱	۱	۲	۱	۲	۲	شناسایی مسائل موجود مورد توجه کافی قرار نگرفته	۵۶		
%۵۰	۲	۱	۲	۱	۲	۲	۲	۲	۲	۱	۲	۱	۲	۲	۱	۱	۱	۱	۱	۲	۱	۱	۲	۱	۱	۲	۱	۱	۲	۲	۲	۲	منشأ بیان مسئله از یک موقعیت واقعی و تجربی	اصالت مسئله		۵۷
۴۶/۴	۱	۱	۱	۱	۱	۲	۲	۱	۲	۱	۲	۱	۲	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۲	۱	۱	۲	۲	۱	۲	۱	۲	۱	۲	۲	۲	اشاره بیان مسئله به موقعیت‌های اجتماعی فرهنگی	۵۸		

نمودار ۱ درصد رعایت و عدم رعایت نشانگرهای نگارش بیان مسئله پژوهش

بررسی جدول شماره ۳ می‌تواند اطلاعات مفیدی را در اختیار قرار دهد. بر طبق این جدول نشانگر ۲۳ به حد نسبتاً کامل تسلط رسیده است (۸۹/۵٪). همچنین نشانگرهای ۲۴ (۷۸/۵٪) و تسلط بیشتری نسبت به دیگر نشانگرها وجود داشته است که یعنی ارتباط بیان مسئله با اهداف پژوهش در بیش تر منابع رعایت شده است. در نشانگرهای ۱ و ۶ و ۸ و ۱۲ و ۲۵ و ۲۶ و ۳۳ و ۳۴ و ۳۵ و ۳۶؛ بر طبق داده‌های حاصل از جدول، این نشانگرها به حد تسلط متوسط یا بالاتر رسیده‌اند و نشانگرهای ۲ و ۵ و ۹ و ۱۱ و ۱۳ و ۱۵ و ۱۶ و ۱۸ و ۲۱ و ۲۲ و ۲۸ و ۳۱ و ۳۲ و ۳۷ و ۵۷ و ۵۹ در حد تسلط متوسط (۵۰-۵۹٪) بوده‌اند و همچنین نشانگرهای ۳ و ۴ و ۷ و ۱۰ و ۱۴ و ۱۷ و ۱۹ و ۲۰ و ۲۹ و ۳۰ و ۳۸ تا ۴۴ و ۴۷ تا ۵۶ و ۵۸ و ۶۰؛ از محدوده حد تسلط فاصله دارند، یعنی در بازه (۳۵٪ تا ۴۹٪) و نشانگر ۴۵ بود که ۳۲٪ کمترین تسلط (عدم تسلط) در نشانگرها بود. مفهوم عدم تسلط در نشانگرهایی که پایین‌ترین مقدار را به خود اختصاص داده‌اند، به این صورت قابل تفسیر است: اگر به نسبت رعایت اصول مرتبط، با نشانگر ۴۵ یعنی وضوح خلأ پژوهشی در بیان مسئله نظر شود ۳۲٪، به‌طور واضح دیده می‌شود که در حدود یک‌سوم از اسناد، قواعد مرتبط با این نشانگر رعایت شده است، ولی در هیچ کدام از اسناد منتشر شده به‌گونه‌ای کامل، معادل نمره ۳، رعایت نشده است؛ در بیان مسئله پایان‌نامه‌های بررسی شده، پژوهشگران، امتیاز تسلط کسب شده در نشانگرهای بیان طرح نظریه‌های جدید با توجه به ارتباط مفاهیم در بیان مسئله و بیان اهمیت برطرف کردن شکاف علمی و پژوهشی موجود (۳۵٪) تعیین نیازمندی‌ها به عنوان انگیزه و محرک پژوهش‌های بیشتر توسط بیان مسئله (۳۷٪)، کمک ارتباط بیان شده توسعه دانش و تئوری، جهت‌گیری ایده برای پژوهش‌های آتی توسط بیان مسئله، (۴۰٪)؛ بیان چگونگی افزودن دانش جدید پژوهش فعلی به حوزه مورد نظر (۴۰/۵٪)، قابلیت ارزیابی ارتباط بیان شده در بیان مسئله، زمینه‌سازی توسعه دانش در حوزه مرتبط (۴۱٪)، وجود مفاهیم و روش‌های ممکن برای بررسی بیان مسئله، ارائه سؤال‌های پژوهشی جدید در حیطه خود (موضوع پژوهش) ارائه مشکلات مبتنی بر دانش جدید توسط بیان مسئله (۴۱/۶٪) ایده‌های جهت‌گیری شده برای ادامه این پژوهش در آینده، وجود حیطه‌های موضوعی بررسی نشده در بیان مسئله (۴۲٪)، تعریف مشخص و درست اصطلاحات علمی و تخصصی (۴۲/۷٪)، بیان تغییر نگرش‌ها و ارتباطات احتمالی در بیان مسئله (۴۳/۵٪)، تعریف و تفکیک علل زیربنایی و ریشه‌ای، شناسایی مسائل بیش‌تر توسط بیان مسئله، بیان مسئله به صورت عمیق همراه با جزئیات مفاهیم بیان شده (۴۴٪)، بیان اثربخشی در حوزه

موردنظر، شناسایی مسائل موجود مورد توجه کافی قرار نگرفته (۴۴/۷٪) در بیشتر مطالعات مورد بررسی ضعیف بودند. بیان منطق زیربنایی ارتباط مفاهیم با یکدیگر در بیان مسئله، ارائه سؤالات پژوهشی جدید در حیطه‌های مرتبط و جدید توسط بیان مسئله (۴۵٪)، توضیح صحت منطقی بیان مسئله ارائه شده به طور صحیح و قابل اعتماد، ارائه توسعه مدل‌ها و فرضیه‌ها پیشین توسط بیان مسئله (۴۶٪)، اشاره بیان مسئله به موقعیت‌های اجتماعی فرهنگی (۴۶/۴٪)، توجه به پژوهش‌های پیشین مسئله بازمانده (۴۶/۸٪)، تدوین بیان مسئله بر اساس مطالعات پیشین، بیان اهمیت علمی، اجتماعی و کاربرد بردی مسئله، آزمودن بیان مسئله با استفاده از روش علمی (۴۸٪)، وجود ساماندهی و سازوکار منطقی اهداف در بیان مسئله (۴۸/۶٪)، بیان مسئله دارای منطق و ارتباط میان اجزاء اصلی (۴۸/۹٪) که کمتر از حد تسلط متوسط می‌باشند که با توجه به تک تک مطالعات بررسی شده، در برخی از آن‌ها نمرات ۲ و ۱ دیده می‌شود و شاید در برخی از آن‌ها عدم تسلط (عدد ۰) هم وجود داشته است که باید به آن‌ها توجه کافی شود. همچنین در ادامه نشانگرها به ترتیب شامل نشانگر همخوانی بیان مسئله با مطالعات پیشین، وجود پایه‌های علمی و دلایل موجهی برای مسئله ارائه شده، منشأ بیان مسئله از یک موقعیت واقعی و تجربی (۵۰٪)، اساس بیان مسئله بر اساس واقعیت اجتماعی و خط‌مشی‌های سیاسی (۵۰/۵٪)، ارائه و تکمیل مسئله یا ایده جدید (۵۱/۹٪)، برجسته سازی پرسش‌های موجود در بیان مسئله (۵۲٪)، توجه بیان مسئله با توجه به مفاهیم و نظریه‌های علمی موجود (۵۲/۹٪)، شاخ و برگ دادن و گسترش مسئله (۵۳٪)، بیان صحیح محل وقوع مسئله، قابلیت اجرایی و بررسی فنی و مالی بیان مسئله، مشخص بودن مفاهیم و متغیرهای کلیدی و روابط بین آن‌ها در بیان مسئله (۵۴٪)، رعایت اصل تناسب نوشتاری با درک مخاطبان (۵۵٪)، اجتناب از کاربرد کلمات نامأنوس، وجود دقت و صحت منطقی بیان مسئله (۵۶٪)، تبیین چارچوب نظری مشخصی برای بیان مسئله (۵۸٪)، برجسته سازی مسئله (بنیان اصلی مسئله) (۵۸/۳٪)، تبیین چرایی مسئله در بیان، پرداختن بیان مسئله به اجزای اصلی مسئله (۶۱٪)، وضوح، دقت و عدم ابهام در بیان (۶۵/۶٪)، بیان و توصیف متغیرهای دخیل در مسئله (۶۲/۵٪)، امکان بررسی بیان مسئله در دامنه مشخص خود (۶۲/۶٪) رعایت حد تسلط بهتر و بیشتر شده و در تعداد اندکی از پایان‌نامه‌ها نمره کامل مشاهده شده است که با افزایش آگاهی پژوهشگران از تک تک نشانگرها و اهمیت این بخش پژوهش، در آینده ارتقا خواهد یافت. در ادامه در نشانگرهای دیاگرام صحیح علت و معلول در بیان مسئله، امکان بررسی کلی و جزئی مسئله (۶۶/۶٪)،

تبیین اهداف جزئی در بیان مسئله، وجود بیان مسئله در محدوده مشخص (۶۸٪)، بیان مسئله نشانگر صوری اهداف پژوهش (۷۲٪) در اکثر مطالعات قابل قبول و رعایت شده بودند، کل مطالعات امتیاز بالای ۱ را کسب کرده‌اند؛ همچنین مسئله‌ای که در پژوهش‌ها اهمیت داشته و بیش از دیگر نشانگرها رعایت شده است، نشانگر بیان و تبیین هدف اصلی در بیان مسئله (۷۸/۵٪) می‌باشد و در آخر نشانگر هماهنگی بیان مسئله با اهداف و سوالات پژوهش (۸۹/۵٪) بالاترین اهمیت و رعایت در پژوهش را داشته و کل پایان‌نامه‌ها نمره ۲ یا ۳ کسب کرده‌اند و بیشترین تسلط وجود داشت. در بخش استنباط آماری، تحلیل داده‌ها مبتنی بر آزمون خی دو و آزمون دوجمله‌ای نشان داد که از بین ۶۰ نشانگر تعیین کیفیت بیان مسئله پژوهشی در ۳۲ سند منتخب مورد ارزیابی، تنها در یک نشانگر با عنوان «هماهنگی بیان مسئله با اهداف و سوالات پژوهش» (معادل ۲ درصد، «در حد تسلط» در سطح معناداری رعایت شده است؛ در ۲۵ نشانگر شماره‌های (۱ و ۶ و ۸ و ۱۲ و ۲۵ و ۲۶ و ۳۳ و ۳۴ و ۳۵ و ۳۶ و ۲ و ۵ و ۹ و ۱۱ و ۱۳ و ۱۵ و ۱۶ و ۱۸ و ۲۱ و ۲۲ و ۲۸ و ۳۱ و ۳۲ و ۳۷ و ۵۷ و ۵۹) معادل ۴۱ درصد «در محدوده تسلط» رعایت شده است و ۳۴ نشانگرها باقی‌مانده (معادل ۵۷ درصد) به طور معناداری در وضعیت «عدم رعایت نشانگرها و نرسیدن به سطح تسلط»، ارزشیابی شده است؛ همچنین در بررسی آماری اسناد مورد مطالعه از منظر تحقق حد تسلط در رعایت نشانگرها، در هیچ کدام، تحقق حد تسلط در رعایت نشانگرها بدست نیامد و می‌توان اذعان کرد که هیچکدام از مقالات مورد ارزیابی به طور معناداری در تحقق رعایت حد تسلط که همان ۰/۸۵ است، دست نیافته‌اند، اما چهار مورد (معادل ۱۲ درصد در محدوده تسلط قرار گرفته‌اند. این سطح بالا از فقدان رعایت نشانگرهای اساسی در تدوین بیان مسئله پژوهشی، ضرورت پرداختن به این مبحث را به طور شفاف منعکس می‌کند. به دیگر سخن لازمست به‌طور ویژه آموزش نشانگرهای کیفیت تدوین بیان مسئله پژوهش در دروس روش‌های پژوهش و کاربرگ‌های ارزیابی مستندات پژوهشی اعمال گردد.

نمودار ۲ درصد سطوح تسلط به تفکیک و به ترتیب فراوانی نشانگر

بحث و نتیجه گیری

با توجه به تغییرات و دگرگونی‌هایی که امروزه در فضای آموزش عالی و دانشگاهی در جریان است، ارتقای کیفیت نگارش علمی، یکی از اهداف عمده و اصلی نظام آموزشی و یکی از دغدغه‌های اصلی اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها، دانشجویان و دانشمندان به شمار می‌آید. برای این امر، لازم است سطوح کیفی و ویژگی‌های آن شناخته شوند و تمرین‌های مستمر و دقیق برای کسب و ارتقای توانمندی‌ها از طریق خودارزیابی، ارزیابی همگان و متخصصان انجام شود (شیردل، صالحی و قدیریان، ۱۴۰۱). در پژوهش حاضر مبتنی بر رویکردی اکتشافی سعی شده است تا با مطالعه و مرور پیشینه‌های پژوهش داخلی و خارجی، عوامل سنجش نشانگرهای سنجش شناسایی و تبیین گردد و تعدادی از مطالعات با توجه به نشانگرهای تعیین شده سنجش شوند که تعداد ۶۰ نشانگر و ۱۱ ملاک مشخص شد و بررسی‌های پایان‌نامه‌ها طبق نشانگرها و جمع تسلط نشانگرها برای هر ملاک به ترتیب بالاترین و پایین‌ترین میزان رعایت نشانگرها در ارائه بیان مسئله پژوهشی، به ملاک ارتباط با اهداف پژوهش با ۷۱/۳۲ درصد و ملاک محدودیت و تمرکز با ۶۴/۵ درصد اختصاص دارد؛ در سایر ملاک‌ها به ترتیب وضوح و شفافیت بیان مسئله (۵۴/۹٪)؛ اهمیت و ضرورت بیان مسئله (۵۲٪)؛ مبتنی بر شواهد و مطالعات پیشین (۵۰/۹٪)؛ منطقی و توجیه

علمی داشتن (۷/۵۰٪)؛ قابلیت آزمون و اجرای عملیاتی (۵/۴۸٪)؛ اصالت بیان مسئله (۴/۴۸٪)؛ بیان ارتباط بین مفاهیم اصلی پژوهش (۳/۴۳٪)؛ پشتیبانی از پژوهش‌های آینده (۲/۴۲٪)؛ انعکاس، ریشه‌یابی و شکاف (خلاء) علمی و پژوهشی (۵/۳۷٪) قرار می‌گیرد، نشان داد که می‌توان نتیجه گرفت که دلایل متعددی برای وجود این کاهش تسلط وجود دارد که از جمله ناشی از آگاهی ناکافی پژوهشگران از اهمیت این مسائل یا عدم آگاهی از نحوه نوشتن، اصول و قواعد لازم و همچنین چگونگی استفاده از این بخش برای سایر پژوهشگران است که در اکثر موارد منجر به کپی‌برداری بیان مسئله از سایر مطالعات بدون توجه به اهداف پژوهشی و یافته‌های پژوهش و طی آن، کاهش جذابیت‌های انتشار پژوهش‌ها شده است. این‌ها از جمله ضعف‌های موجود در مطالعات بررسی شده است که به موجب آن خواننده نتواند مسئله اصلی را درک کرده و در نتیجه ممکن است سبب دوباره کاری و تکرار این پژوهش‌ها شود. از آنجاکه هر پژوهش نیاز به دقت و زمان زیادی دارد؛ لذا سبب هدر رفت انرژی و وقت خواهد شد، در حالی که این پژوهش می‌توانست زمینه‌ساز پیشرفت علم باشد و در افزایش دانش و کشف و نوآوری کمک کند. با توجه به این که بیان مسئله می‌تواند عمق مشکل را در اختیار پژوهشگران دیگر در آینده قرار دهد؛ بنابراین نیاز به افزایش آگاهی برای سازمان نظام پژوهش، سردبیر مجلات، اساتید و متخصصان امر پژوهش، دانشگاه‌ها، داوران و ارزیابان، دانشجویان و پژوهشگران احساس می‌شود؛ یافته‌های این پژوهش می‌تواند به ارائه منابع کافی و ایجاد موقعیت‌های مناسب به دانشجویان برای افزایش آشنایی آن‌ها با نشانگرهای بیان مسئله کمک نماید تا بتوانند منسجم بنویسند و تعاملی واقعی با مخاطبان داشته باشند.

محدودیت‌ها

یکی از محدودیت‌های این مطالعه، این است که پژوهشگران، تنها به بررسی وضعیت نگارش بیان مسئله پژوهشی در اسناد منتشر شده در یک دانشگاه و چند رشته علوم رفتاری پرداختند؛ بنابراین ارزیابی مطالعات منتشر شده در سایر سازمان‌ها و موسسات، می‌تواند زمینه شناخت موقعیتی و هم‌اندیشی برای بهبود این مهم را فراهم نماید. منابع و معیارهای استاندارد محدودی از ارزشیابی پایان‌نامه‌ها و بیان مسئله موجود در آن وجود دارد و گاهی حتی هیچ اشاره‌ای به آن نشده است. دسته‌بندی و داده‌های یکسان و جامعی برای ارائه توضیحات مرتبط با انواع بیان مسئله و ارزیابی آن پژوهشی در دسترس نیست.

پیشنهادها

با توجه به نتایج بدست آمده مبنی بر کم توجهی گسترده در رعایت اصول نگارش بیان مسئله پژوهشی، پیشنهاد می شود کلاس های آموزشی برای ارتقای اهمیت و اصول نگارش بیان مسئله پژوهشی برگزار شود. در این دوره ها، توجه به چارچوب نشانگرهای شناسایی شده در این مطالعه، مورد تاکید است.

با عنایت به اینکه هدف اصلی و زیربنایی تحصیلات تکمیلی، پرورش توانمند است پژوهشگران (قربانخانی و صالحی، ۱۳۹۹، ۱۴۰۱) و اینکه پژوهش در تمامی دوره های تحصیلات تکمیلی، بخش جدایی ناپذیر دانشگاه ها و دانشجویان است؛ پیشنهاد می شود واحدهای درسی کاملاً کاربردی با عنوان «فنون نگارش علمی» به عنوان یک درس اصلی یا دست کم اختیاری مورد تأکید قرار گیرد و اقدامات لازم برای اجرای باکیفیت آن لحاظ شود. لازم به ذکر است که سرفصل های این درس برای اولین مرتبه در دوره کارشناسی ارشد رشته تحقیقات آموزش در دانشگاه تهران توسط نویسنده دوم این مقاله، تدوین و نهایی شده، پیشنهاد می شود در سایر رشته های دانشگاهی اضافه گردد. با توجه به نتایج مطالعه حاضر و شواهدی که موید رعایت ناکافی قواعد علمی در نگارش بیان مسئله پژوهشی، در کاربرگ های ارزیابی مقالات و پایان نامه ها، نشانگرها مجزایی برای ارزیابی بخش بیان مسئله مقالات و پایان نامه ها در نظر گرفته شود. همچنین وزن دهی به این نشانگرها در مقایسه برخی از نشانگرهای ظاهری در مقاله، می تواند در ارتقای فرهنگ ارائه بیان مسئله کارآمد و اثربخش موثر باشد.

با توجه به فقدان الگویی متناسب برای تدوین و ارزیابی بخش بیان مسئله اسناد علمی در مجلات، پیشنهاد می شود که سردبیران مجله، توصیه ها و قوانینی که به تدوین صحیح بیان مسئله پژوهشی می پردازند را نیز در اصول نگارش فصلنامه خویش بگنجانند و رعایت آن را تأکید نمایند تا مقالات مبتنی بر اصول نگارش علمی به چاپ برسند و به پژوهشگران نیز در درک بهتر کمک کند.

با توجه به کم توجهی گسترده به حوزه بیان مسئله پژوهشی و ظرفیت های بالقوه و دستاوردهای ارزشمند برای استفاده از نظرات و بازخوردهای دریافتی از افراد متخصص و نقد های متعدد، پیشنهاد می شود، شرایطی فراهم شود تا داوران و ارزیابان، دقت کافی به این بخش را داشته باشند. با توجه به این که کمترین درصد تسلط در بخش بیان مسئله پژوهش های بررسی شده در این مطالعه، نشانگر ایجاد تحول در عملیات و کاربردها بوده

است، اطمینان حاصل شود که در رساله‌ها و پایان‌نامه‌ها، بیان مسئله با کیفیت ارائه شده باشند و در پژوهش‌ها واقعی به‌طور مستقیم به حل یا مدیریت مشکلات عملی در زمینه علوم رفتاری و رشته‌های وابسته کمک کنند. با توجه به اینکه در مطالعات، اکثر نشانگرهای سنجش کیفیت بیان مسئله، نمره پایین‌تر از ۶۰٪ دارند و به دلیل اهمیت موضوع، دانشجویان برای ارتقای کیفیت این بخش، با مراجعه به مؤلفین برجسته، مطالعه مقالات و پایان‌نامه‌های تحت نظر مؤلفان برجسته و تأثیرگذار در زمینه موردنظر، مطالعه مقالات تحلیلی که به ارزیابی و تحلیل توصیه‌ها و بیان مسئله پژوهشی پرداخته‌اند، همچنین مشارکت در کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی، مطالعه کتب، منابع معتبر و مشاوره با اساتید و متخصصان معتبر در حوزه علوم رفتاری و رشته‌های وابسته می‌تواند به شما درک عمیق‌تری از مفاهیم و اصول مربوط به تدوین بیان مسئله پژوهشی بدهد. با توجه به نگاه محدود منابع بررسی‌شده به بخش بیان مسئله پژوهش، پژوهشی با موضوع شناسایی موانع و علل کم‌توجهی به این بخش انجام شود.

منابع

- آصف زاده، سعید، اکبرشاهی، شکوفه، هاشمی، فریبا، و مشاطان، مه‌ری. (۱۳۸۷). «ارزیابی پایان‌نامه‌های تخصصی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی قزوین». *مجله دانشگاه علوم پزشکی گیلان*، ۱۷(۶۷)، ۶۵-۷۲. https://journal.gums.ac.ir/article_fa.html.295-1
- امیری، مریم، رحیمی، صالح، و حیدری، غلامرضا. (۱۴۰۲). «ارزیابی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد دانشکده علوم اجتماعی و تربیتی دانشگاه رازی بر اساس معیارهای اصول نگارش علمی». *نامه آموزش عالی*، ۱۶(۶۳)، ۱۰۵-۱۲۸. <https://doi.org/10.22034/hel.2023.708435.128-105>
- بازرگان، عباس. (۱۳۹۸). *مقدمه‌ای بر روش‌های کیفی و آمیخته: رویکردهای متداول در علوم رفتاری*. تهران: دیدار.
- بنی طالبی دهکردی، بهاره. (۱۳۹۵). «تحلیل محتوای پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد رشته حسابداری در ایران». *دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت*، ۵(۱۷)، ۱-۱۱. https://www.jmaak.ir/article_8431.html
- پاشایی پایدار، مقصود، کویا، فاطمه، گرجی، مصطفی، و محمدی، احمد. (۱۴۰۲). «آسیب‌شناسی مقالات علمی-پژوهشی در حوزه مثنوی پژوهی از ۱۳۸۰-۱۳۹۲». *نشریه علمی سبک‌شناسی نظم و نثر فارسی*، ۱۶(۹۳)، ۱۰۵-۱۱۸. <https://doi.org/10.221103/jrl.2023.4011>
- حقوقی، سمیرا، و صالحی، کیوان. (۱۳۹۸). «ظرفیت‌های روش پژوهش روایتی در حوزه مطالعات آموزش عالی». *نامه آموزش عالی*، ۱۲(۴۷)، ۳۳-۵۱. https://journal.sanjesh.org/article_37138.html
- حیدری، غلامرضا، قنادی نژاد، فرزانه، و چینی پرداز، رحیم. (۱۳۹۶). «شناسایی و تحلیل اولویت‌های پژوهش در علم اطلاعات و دانش‌شناسی از دیدگاه اساتید و دانشجویان دکتری در این رشته». *علوم و فنون مدیریت اطلاعات*، ۳(۱)، ۵۳-۷۸. <https://doi.org/10.22091/stim.2017.1137.1072>
- خادمی، مهدی، شیرازی، محمد، و کاظمی، فرهاد. (۱۳۹۴). *مبانی روش‌شناسی تحقیق در علوم انسانی*. تهران: انتشارات سمت.
- دهخدا، علی‌اکبر. (۱۳۷۷). *لغت‌نامه*. جلد سوم، تهران: دانشگاه تهران.
- رحیمی، حسن، امیری، فاطمه، و موسوی، ناصر. (۱۳۹۷). *اصول و مبانی تحقیق علمی*. تهران: انتشارات دانشگاه شهید بهشتی.
- سپهی، محسن، سلیمی، قاسم، محمدی، مهدی، جهانی، جعفر، و سهراب پور، وحید. (۱۴۰۱). «کاربست تخصص‌های علوم رفتاری در خلق فرصت‌های تجاری سازی دانش: رویکرد میان‌رشته‌ای». *رهیافتی نو در مدیریت آموزشی*، ۱۳(۱) (پیاپی ۵۳)، ۱-۱۶. <https://doi.org/10.30495/jedu.2022.21583.4370>
- شیردل، میلاد، صالحی، کیوان، و قدیریان، هاجر. (۱۴۰۱). «شناسایی ملاک‌ها و نشانگرهای اصیل‌نویسی در نگارش علمی دانشگاهی». *پژوهش و نگارش کتب دانشگاهی*، ۲۶(۵۱)، ۱-۲۴. <https://doi.org/10.30487/rwab.2023.1987891.1548>
- شیردل، میلاد، صالحی، کیوان، و قدیریان، هاجر. (۱۴۰۲). «جذابیت نگارشی در نگارش علمی دانشگاهی: مطالعه‌ای پدیدارشناختی». *پژوهش و نگارش کتب دانشگاهی*، ۲۷(۵۲)، ۱۷۳-۱۹۸. <https://doi.org/10.30495/jedu.2023.23021.4521>

- صالحی، سیده زهرا (۱۳۹۴). راهنمای عملی پژوهش در علوم رفتاری، جانسون، بوریس، و لورا کوک. تهران: نشر توانیر. <https://doi.org/10.30487/rwab.2025.2036894.1624>
- عدالت‌نژاد، سعید. (۱۴۰۰). راهنمای نگارش پژوهش دانشگاهی (مقاله، رساله و کتاب) (چاپ پنجم). تهران: نشر نی.
- شیری، غلامحسین، فخرجهانی، فرهاد، رخساری‌زاده، حمید، میری، سیدمحمد، حلی‌ساز، محمدتقی، و حسینی، سیدمرتضی. (۱۳۸۹). «ارزیابی پایان‌نامه‌های فارغ‌التحصیلان پزشکی یکی از دانشگاه‌های علوم پزشکی از نظر اصول نگارش». *مجله طب نظامی*، ۱۲(۲) (مسلسل ۴۴)، ۷۵-۷۹. https://militarymedj.bmsu.ac.ir/article_1000400.html
- قربانخانی، م.، و صالحی، ک. (۱۳۹۹). «رهیافتی پدیدارشناسانه در واکاوی موانع خلق دانش در علوم انسانی بر پایه ادراک و تجربه زیسته نخبگان و فرهیختگان دانشگاهی». *فصلنامه علمی-پژوهشی راهبرد فرهنگ*، ۱۳ (۵۲)، ۷۵-۱۱۰. <https://doi.org/10.22034/jsfc.2021.126583>
- قربانخانی، م.، و صالحی، ک. (۱۴۰۱). «تبیین کژکارکردهای بازدارنده مرجعیت علمی در علوم انسانی». *فصلنامه علمی مطالعات الگوی پیشرفت اسلامی ایرانی*، ۱۰ (۳)، ۳۵-۷۰. [Mbt5gh.70-35. \(3\), 10](https://doi.org/10.22034/jsfc.2021.126583)
- کریمی، محمد، شامل، علی، و حاجی‌وند، محمد. (۱۳۹۴). *تکنیک‌های طلایی در پایان‌نامه‌نویسی*. تهران: انتشارات کتاب کسرا.
- محسنی، حامد، قاسمی، مجتبی، و رمضانی، محمد. (۱۳۹۶). *تحقیق و نگارش مقالات علمی*. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- محمدزاده، زینب، و صالحی، کیوان. (۱۴۰۲). «ارائه نظریه‌ای داده‌بنیاد برای تبیین فرایند شکل‌گیری نشاط و پویایی علمی در دانشگاه‌ها و مراکز علمی». *فصلنامه علمی اندیشه مدیریت راهبردی*. ۱۷(۱)، ۲۵۸-۲۷۷. <https://doi.org/10.30497/smt.2023.244096.3445>
- معین، محمد. (۱۳۸۸). *فرهنگ فارسی*. جلد اول، تهران: امیرکبیر.
- مقتدری، علی، و صنعتی‌نیا، صالحه. (۱۳۸۹). «مطالعات پرسشنامه‌ای؛ پژوهش یا بازی با پژوهش (سخن سردبیر)». *مجله پژوهش‌ها علوم پزشکی زاهدان (طییب شرق)*، ۱۲(۳)، ۱-۱۰. <https://www.magiran.com/paper/768860>
- نیکنام، سارا، علی‌پور، محمد، و حسینی، فرهاد. (۱۳۹۲). *اصول نگارش در پژوهش‌های علمی*. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- نیلی، محمدرضا، نصر، احمدرضا، و اکبری، نعمت‌اله. (۱۳۸۶). «بررسی کیفیت راهنمایی پایان‌نامه‌های دوره کارشناسی ارشد». *دانشور رفتار*، ۱۴(۲۴) (ویژه مقالات علوم تربیتی ۸)، ۱۱۱-۱۲۲. <https://ensani.ir/fa/article/221876>
- Adzimah, E. C. (2021). *Genre analysis of undergraduate dissertation conclusions*. University of Cape Coast Institutional Repository. <http://hdl.handle.net/123456789/6478>
- Alimisis, D. (2013). Educational robotics: Open questions and new challenges. *Themes In Science & Technology Education*, 6(1), 63-71. Retrieved 10 January 2020, from https://www.researchgate.net/publication/284043695_Educational_robotics_Open_questions_and_new_challenges. <http://earthlab.uoi.gr/thete/index.php/thete>

- Alvesson, M., & Sandberg, J. (2013). **Constructing Research Questions: Doing Interesting Research**. Sage Publications. <https://doi.org/10.4135/9781446270035>
- Ankomah, C., & Afful, J. (2019). *Establishing a niche in research: Rhetorical strategies in undergraduate and postgraduate writings*. [Doctoral dissertation, Cape Coast University]. University of Cape Coast Institutional Repository. <https://doi.org/10.22190/JTESAP1903359A>
- Attard, N. (2018). WASP (Write a Scientific Paper): Writing an academic research proposal. *Early Human Development*, 123, 39-41. <https://doi.org/10.1016/j.earlhumdev.2018.04.011>
- Azouaou, M., Medkour, I., Tliba, S., & Ben Abdelaziz, A. (2020). Evaluation of a certifying training experience in research methodology and scientific writing at the Faculty of Medicine of Bejaia (Algeria). *Tunis Med*, 98(2), 99-109. PMID: 32395798. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/32395798/>
- Bolker, J. (1998). *Writing Your Dissertation in Fifteen Minutes a Day: A Guide to Starting, Revising, and Finishing Your Doctoral Thesis*. Holt Paperbacks. <https://www.amazon.com/Writing-Your-Dissertation-Fifteen-Minutes/dp/080504891X>
- Booth, W. C., Colomb, G. G., & Williams, J. M. (2016). **The Craft of Research** (3rd ed.). University of Chicago Press. https://books.google.com/books/about/The_Craft_of_Research_Third_Edition.html?id=Y31pUtkwb2oC
- Booth, Wayne C., Gregory G. Colomb, and Joseph M. Williams. (2016). *The Craft of Research*, Fourth Edition. University of Chicago Press. <https://www.amazon.com/Research-Chicago-Writing-Editing-Publishing/dp/022623973X>
- Brown, L., Carter, P., & Evans, D. (2019). How a Strong Problem Statement Influences Research Acceptance. *International Journal of Scientific Research*, 10(4), 67-80.
- Bryman, A. (2016). **Social Research Methods** (5th ed.). Oxford University Press. https://books.google.com/books/about/Social_Research_Methods.html?id=N2zQCgAAQBAJ
- Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. Sage publications. https://www.ucg.ac.me/skladiste/blog_609332/objava_105202/fajlovi/Creswell.pdf
- Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2018). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches (5th ed)*. Sage Publishing.
- Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (Eds.). (2017). *The Sage Handbook of Qualitative Research*. Sage Publications. <https://us.sagepub.com/en-us/nam/the-sage-handbook-of-qualitative-research/book242504>
- Downs, S. H., & Black, N. (1998). The feasibility of creating a checklist for the assessment of the methodological quality both of randomised and non-randomised studies of health care interventions. *Journal of epidemiology and community health*, 52(6), 377-384. <https://doi.org/10.1136/jech.52.6.377>
- Duke, T. (2018). How to do a postgraduate research project and write a minor thesis. *Archives of Disease in Childhood*, 103(9). <https://doi.org/doi:10.1136/archdischild-2018-315340>

- Gisbert, J. P., & Chaparro, M. (2021). How to prepare a research proposal in the health sciences? *Gastroenterología y Hepatología*, 44(10), 730-740.
<https://doi.org/10.1016/j.gastrohep.2020.07.028>
- Harmon, C. (2020). The Importance of Clear Problem Statements in Research. *Journal of Academic Research*, 18(2), 115-130.
- Harsoor, S. S., Panditrao, M. M., Rao, S., Bajwa, S. J. S., Sahay, N., & Tantry, T. P. (2022). Dissertation writing in postgraduate medical education. *Indian Journal of Anaesthesia*, 66(1), 34-46. https://doi.org/0.4103/ija.ija_1106_21
- Hoefel, C., & Warner, J. (2015). Evaluating the quality of a journal article. *Journal of Clinical Orthodontics*, 49(2), 61-63.
- Jalilifar, A., Firuzmand, S., & Roshani, S. (2011). Genre analysis of problem statement sections of MA proposals and theses in applied linguistics. *Language, Society and Culture*, 33, 85-93.
- Jonassen, D. (2011). Learning to solve problems. Routledge.
<https://www.routledge.com/Learning-to-Solve-Problems-A-Handbook-for-Designing-Problem-Solving-Learning-Environments>
- Kathryn Carman, (2018). *Research Fundamentals and Methods: A Practical Guide to Starting Research*, Oxford Press.
- Krathwohl, D. R. (2009). Methods of educational and social science research: The Logic of Methods (3rd ed.). Longman. <https://www.waveland.com/browse.php?t=372>
- Kumer, M. H. (2019). Making Dissertations Publishable. *Research in Nursing & Health*, 40(1), 3-5. <https://doi.org/10.1002/nur.2178>
- Leedy, P. D., & Ormrod, J. E. (2014). *Practical research: Planning and design* (11th ed.). Pearson Education.
- Leedy, P. D., & Ormrod, J. E. (2015). *Practical Research: Planning and Design*, Eleventh Edition, Global Edition. Pearson Education Limited.
- Lertyosbordin, C., Maneewan, S., & Srikaew, D. (2021). Components and indicators of problemskills in robot programming activities. *International Journal of Advanced Computer Science and Applications*, 12(1), 25-44.
<https://doi.org/10.14569/IJACSA.2021.0120917>
- Locke, L. F., Silverman, S. J., & Spirduso, W. W. (2018). **Reading and Understanding Research** (2nd ed.). Sage Publications.
<https://www.amazon.com/Reading-Understanding-Research-Lawrence-Locke/dp/1412975743>
- Locke, L. F., Silverman, S. J., & Spirduso, W. W. (2019). *Reading and understanding research*. Sage Publications.
<https://www.amazon.com/Reading-Understanding-Research-Lawrence-Locke/dp/1412975743>
- Nimehchisalem, V., Tarvirdizdeh, Z., Paidary, S. S., & Hussin, N. I. S. B. M. (2016). Rhetorical moves in problem statement section of Iranian EFL postgraduate students' theses. *Advances in Language and Literary Studies*, 7(4), 173-180.
<https://journals.aiac.org.au/index.php/alls/article/view/2507>

- OECD. (2020). Learning Compass 2030 - OECD Future of Education and Skills 2030. Oecd.org. Retrieved 5 January 2020, from <https://www.oecd.org/education/2030-project/teaching-andlearning/learning/learning-compass-2030/>.
- Onwuegbuzie, A. J., & Leech, N. L. (2005). On Becoming a Pragmatic Researcher: The Importance of Combining Quantitative and Qualitative Research Methodologies. *International Journal of Social Research Methodology*, 8(5), 375-387. <https://doi.org/10.1080/13645570500402447>
- Patton, M. Q. (2022). Problem Formulation in Qualitative Research: A Dynamic Approach. *Qualitative Inquiry*, 28(3), 301-315.
- Pickett, N. J., & Hanlon, A. L. (2019). *A practical guide to scientific research for the interested layperson*. Springer.
- Punch, K. F. (2016). *Developing effective research proposals*. Sage <https://uk.sagepub.com/en-gb/eur/developing-effective-research-proposals/book245416>
- Ravitch, S. M., & Riggan, M. (2021). **Reason & Rigor: How Conceptual Frameworks Guide Research** (2nd ed.). Sage Publications. 10.1080/07380577.2017.1360538
- Ridley, D. (2017). *The Literature Review: A Step-by-Step Guide for Students** (2nd ed.). Sage Publications. <https://www.amazon.com/Literature-Review-Step-Step-Students/dp/1446201430>
- Roberto Crespo, Violetta E. Bronson, & Richard B. Abton, (2020) *Research Methodology in the Humanities: A Practical Guide to Starting Research*, Mehraban Publishing House.
- Salehi, K., & Golafshani, N. (2010). Commentary: Using mixed methods in research studies: An opportunity with its challenges. *International journal of multiple research approaches*, 4(3), 186-191. <https://doi.org/10.13140/RG.2.1.4095.9523/1>
- Silvia, P. J. (2007). *How to Write a Lot: A Practical Guide to Productive Academic Writing*. American Psychological Association. <https://psycnet.apa.org/record/2006-23317-000>
- Swales, J. M., & Feak, C. (2020). *Essential Tasks and Skills for Academic & Professional Purposes*(3rd ed.). University of Michigan Press. [Ebook version]. doi:9780472128488.
- Swales, J. M., & Feak, C. B. (2012). *Academic writing for graduate students* 3rd edition: Essential skills and tasks. University of Michigan Press. <https://doi.org/10.1163/26659077-01802006>
- Tashakkori, A., & Teddlie, C. (2023). Integrating Problem Statements in Mixed Methods Research. *Journal of Mixed Methods Research*, 19(1), 22-40. <https://www.researchgate.net/profile/Joseph-Maxwell-3/>
- Thompson, S., Lee, H., & Brown, M. (2019). The Connection Between Problem Statement and Hypothesis Formulation in Research. *Journal of Educational Research*, 33(2), 144-158.
- Williams, J. (2020). Problem Statement and Research Methodology: A Correlative Study. *Research Methods Journal*, 8(1), 23-41.
- Wong, P. T. P. (2016). *How to Write a Research Proposal*. Springer International Publishing.. <http://www.drpaulwong.com/how-to-write-a-research-proposal/>

- Wu Z. (2018). *Evaluation Indicator System. In: Intelligent City Evaluation System. Strategic Research on Construction and Promotion of China's Intelligent Cities*. Springer, Singapore.
- Wyllie, D. J. A. (2021). Thesis write-up and manuscript preparation: Related but distinct tasks. *Journal of Physiology*, 599(11), 2771-2775. <https://doi.org/10.1113/JP281665>
- Zainuddin, S. Z., & Shaari, A. H. (2017). Contextual layers in the establishment of research niche in doctoral thesis introductions by Malaysian writers. *GEMA Online Journal of Language Studies*, 17(2), 146-162. <https://doi.org/10.17576/gema-2017-1702-09>